

T.C
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SERAMİK ANASANAT DALI
SANATTA YETERLİK UYGULAMA RAPORU

SERAMİK YÜZEY – MEKAN İLİŞKİSİ VE BİR DUVAR UYGULAMASI

Hazırlayan
Bengütay HAYIRSEVER

Danışman
Dr. Öğretim Üyesi M. Candan GÜNGÖR

İZMİR / 2019

T.C
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SERAMİK ANASANAT DALI
SANATTA YETERLİK UYGULAMA RAPORU

SERAMİK YÜZEY – MEKAN İLİŞKİSİ VE BİR DUVAR UYGULAMASI

Hazırlayan
Bengütay HAYIRSEVER

Danışman
Dr. Öğretim Üyesi M. Candan GÜNGÖR

İZMİR / 2019

YEMİN METNİ

Sanatta Yeterlik Uygulama raporu olarak sunduğum “**Seramik Yüzey – Mekan İlişkisi Ve Bir Duvar Uygulaması**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

23.12.2019

Bengütay HAYIRSEVER

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü' nün .../ / tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisanüstü Öğretim Yönetmeliği' nin maddesine göre Sanatta Yeterlik öğrencisi Bengütay Hayırsever'in Seramik Yüzey – Mekan İlişkisi ve Bir Duvar Uygulaması konulu tezi incelenmiş ve aday // tarihinde, saat’da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra Dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anasanat dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin olduğuna oy ile karar verilmiştir.

BAŞKAN**ÜYE****ÜYE****ÜYE****ÜYE**

ÖZET

Mimaride seramik kullanımı eski çağlardan beri uygulanan bir yöntemdir. Tarihsel süreç içerisinde iç ve dış mekânda seramik sürekli kullanılmış, bu yöntem, döneminin kültürünü, duygularını, düşüncelerini, eğitim düzeyini, siyasetini aktarmaya aracı olurken, aynı zamanda dönem insanının gündelik yaşantısına dair önemli bilgiler edinmemizi sağlayan bir iletişim dili olma özelliğini korumuştur.

Günümüzde de “Seramik Duvar Panoları”, çağdaş mimaride pek çok kamusal ve özel mekânda izleyicisiyle buluşmaktadır. Seramik duvar panoları yapılış amacı; temelinde ihtiyaca dönük işlevlere hizmet için değil, görsel olarak yeni bir anlatım dili oluşturmak ve mekana estetik açıdan değer katmaktır.

“Seramik Yüzey – Mekan İlişkisi ve Bir Duvar Uygulaması” isimli bu tez çalışmasında seramik sanatı, mekân ve izleyici kavramıyla birlikte incelenip mimari açıdan ele alınmıştır.

Çalışma bir seramik duvar panosu uygulama raporu olarak hazırlanmıştır. Rapor iki bölümden meydana gelmektedir. “Mimaride Seramik” adı verilen birinci bölümde; Mekân, yüzey, sanat eseri ve izleyici ilişkisine yer verilerek, teorik altyapı irdelenmiştir. İkinci bölümde ise “Uygulama Örneği” başlığı adı altında seramik duvar panosu çalışmasının “Yol Haritası” anlatılmıştır. Bu uygulamalar ışığında anlatım ve örneklendirmeler yapılarak artistik seramik duvar panosu yapım aşamaları verilmiş ve uygulama süreci anlatılmıştır. Araştırma sonucunda yapılan uygulama; Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ortopedi ve Travmatoloji Servisine kalıcı olarak monte edilmiştir.

Kültürel kimliği belirlemede etkin olan sanatımızı, özgün bir anlatım diliyle geçmişe ve geleceğe göndermeler yaparak, kültürel değişim ve tasarımın üretim sürecinde hem geleneksele bağlı kalarak hem de çağdaş bir bakış açısı getirilerek izleyicinin beğenisine sunulmuştur.

Çalışma anlatılıp, görsellerle desteklenerek çalışma süreci daha sonraki araştırmacılara örnek olması açısından ayrıntılı bir şekilde paylaşılmıştır. Seramik duvar panosu yeni mekanında izleyiciyle buluşturulmuştur.

ABSTRACT

The use of ceramics in architecture is a method applied since time immemorial. Throughout history, in interior and exterior spaces, people have constantly used ceramics, and this method has been used as a means of communicating the culture, emotions, thoughts, education level and politics of the era, while at the same time it has maintained its feature of being a communication language that conveys important information about the daily life of the people of the period.

Also today, "Ceramic Wall Panels" meet its spectators in countless open and private spaces in modern architecture. The reason for the creation of Ceramic Wall Panels is to create a new narrative language visually, not to serve the needs-based functions, and adding value to the place aesthetically.

In this work titled "Surface-Space Relations and Application of a Ceramic Wall Board," ceramic art examined together with the concept of space and spectators, and discussed in terms of architecture.

Research is in the form of a report of a ceramic wall panel application. The report consists of two parts. In the first section called "Ceramic in Architecture," the theoretical framework generated by including space, surface, artwork, and spectators' relations. In the succeeding part, "the Road Map" of the Ceramic Wall Board study was explained under the title "Application Example." In the light of these applications, narrations and exemplifications made and Artistic Ceramic Wall Panel construction stages provided, and the application process was clarified. As a result of the research. Erciyes University Medical Faculty is permanently installed in Orthopedies and Traumatology Service.

Our art, which is effective in determining the cultural identity, has been presented to the audience taste with an original expression language by making references to the past and the future, and by adhering to traditional and bringing a contemporary perspective in the process of cultural change and the production of design.

The research was explained and supported with visuals, and the working process was shared in detail in order to be an example for the later researchers. Ceramic wall panel met its audience in its new space.

TEŞEKKÜR

Sanatta Yeterlik Uygulama Raporunun hazırlama sürecinde yardım ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen tez danışmanlarım Prof. Sevim ÇİZER'e, yardım ve desteklerinden dolayı Dr.Öğretim Üyesi Temel KÖSELER'e ve şu anki tez danışmanım Dr.Öğretim Üyesi M.Candan GÜNGÖR'e yardımlarından ve anlayışından dolayı çok teşekkür ederim. Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ahmet GÜNEY'e maddi desteklerinden dolayı teşekkürü bir borç bilirim.Ayrıca uygulama aşamasında yardımlarını esirgemeyen Öğrencim Hikmet KAYNAK'a, yardımına ihtiyaç duyduğumda her an yanımda olacağını bilmenin verdiği güven duygusu ve uygulama alanındaki desteği için kardeşim Haluk HAYIRSEVER'e, uygulama aşamasında ve montaj aşamasında katkılarını ve yardımını esirgemeyen öğrencim Şevket Sercan BAYRAM'a, yazım aşamasında, fotoğrafların düzenlenmesinde katkılarını esirgemeyen ve her zaman yanımda olan kardeşim Neslihan HAYIRSEVER'e teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak sevgili aileme, annem Selime HAYIRSEVER, babam Cemal HAYIRSEVER ve oğlum Yiğitcan KAYNAK'a uygulama raporu sürecinde ve her zaman çalışmalarına vermiş oldukları destek, sonsuz anlayış, sabırla, sağladıkları maddi, manevi katkıları ve bana olan güvenleri için sonsuz teşekkür ederim.

Bengütay HAYIRSEVER

04.12. 2019

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni	ii
Tutanak.....	iii
Özet.....	iv
Abstract.....	vi
Teşekkür	viii
İçindekiler	ix
Resimler Listesi	xi
Kısaltmalar	xv

1. Bölüm

Mimari Ve Yüzey Mekân İlişkisi

1.1. Seramik Duvar Panoları ve Mimarideki Yeri, Önemi.....	2
1.2. Kamusal Alanda Seramik Uygulamalar ve Alımlanması-Sanat Eseri ve İzleyici İlişkisi	13

2. Bölüm

Uygulama Örneği

2.1. Seramik Duvar Panosu Çalışma Planı	18
2.1.1. Mekân ve Duvar Seçimi	19
2.1.2. Yıldız Geçme Motifi.....	19
2.1.3. Eskizler ve Tasarımın Onaylanması	21
2.1.4. Atölyenin ve Pano Yapımı İçin Gerekli Malzemelerin Hazırlanması.....	23
2.1.5. Pano Tasarımına Uygun Çamurun Seçilmesi	23
2.1.6. Çamurun Yoğurulup Hazırlanması.....	24
2.1.7. Pano Plakasının Açılması	24

2.1.8. Panonun 1/1 Ölçeğinde Büyütülen Çiziminin Çamura Aktarılması.....	26
2.1.9. Şekillendirme Aşamaları.....	29
2.1.10. Şekillendirme Aşamasında Panonun Rötüş İşlemleri.....	39
2.1.11. Panonun Kesilmesi	41
2.1.12. Kesim Sonrası Panonun Rötüş İşlemleri	44
2.1.13. Kesilen Pano Parçalarının Alt Kısımlarının Alınması ve Numaralandırılması	46
2.1.14. Panonun Kurutulması	50
2.1.15. Bisküvi Pişirim ve Pano Parçalarının Düzenlenmesi	52
2.1.16. Sır Seçimi ve Sır Denemeleri.....	57
2.1.17. Sırlama ve Sırlı Pişirim.....	58
2.1.18. Pano Parçalarının Kontrol Edilmesi ve Düzenlenmesi.....	66
2.1.19. Panonun Montajı.....	67
Sonuç	73
Kaynakça	76
Özgeçmiş	

RESİMLER LİSTESİ

<i>Foto 1: İştar Kapısı</i>	3
<i>Foto 2: Füreya Koral-Divan Pastanesi, İstanbul.....</i>	6
<i>Foto 3: Atilla Galatalı- Swiss Otel Büyük Efes İzmir</i>	6
<i>Foto 4: Jale Yılmabaşar -Hürriyet Gazetesi Teras Panosu, İstanbul</i>	7
<i>Foto 5: Nasip İyem- Swiss Otel Büyük Efes İzmir</i>	8
<i>Foto 6: Hamiye Çolakoğlu-Bilkent Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Ankara.....</i>	8
<i>Foto 7: Sadi Diren- Dışbank Genel Müdürlüğü Koleksiyonu, İstanbul</i>	9
<i>Foto 8: Beril Anılanmert- Swiss Otel Büyük Efes İzmir.....</i>	10
<i>Foto 9: Bedri Rahmi Eyüpoğlu- Nato Binası, Belçika</i>	11
<i>Foto 10: Yıldız Geçme Motifi</i>	20
<i>Foto 11: Seramik Panonun Onaylanmış Tasarımı</i>	22
<i>Foto 12: Çamurun Hazır Hale Getirilmesi.....</i>	24
<i>Foto 13: Pano Plakasının Açılması.....</i>	25
<i>Foto 14: Pano Çiziminin Çamura Aktarılması İçin Ön Hazırlıklar</i>	26
<i>Foto 15: Pano Plakası Üzerine Çizimin Yerleştirilmesi</i>	27
<i>Foto 16: Çizimdeki Ayrıntıların Pano Plaka Üzerine Aktarılması</i>	27
<i>Foto 17: Çizimin Ölçülerinde Pano Plakasının Kesilmesi</i>	28
<i>Foto 18: Seramik Panonun Kurumasını Engellemek İçin Naylonla Kapatılmış Hali</i>	28
<i>Foto 19 – 20: Pano Plakasının Üzerine Rölyefler İçin Çamur Yığılması.....</i>	29
<i>Foto 22 – 23: Panonun Şekillendirilme Aşamaları.....</i>	29
<i>Foto 23: Panonun Yüzey Çalışmaları</i>	30
<i>Foto 24: Panonun Yüzey Çalışmaları-Foto 25: Detay</i>	31
<i>Foto 26: Pano Çiziminin Sınırlarının Belirlenmesi</i>	31
<i>Foto 27: Panonun Yüzey Çalışmaları</i>	32
<i>Foto 28: Yıldız Geçme Motifinin Şekillendirme Aşamaları</i>	32
<i>Foto 29: Yıldız Geçme Motifinin Ayrıntı Çalışmaları</i>	33

<i>Foto 30: Yıldız Geçme Motifinin Ayrıntı Çalışmaları</i>	33
<i>Foto 31 – 32: Tasarımın İç Boşluklarının Çalışılması</i>	33
<i>Foto 33: Rölyefler Ve İç Boşluklara Genel Bakış</i>	34
<i>Foto 34: Rölyefler Ve İç Boşluklara Genel Bakış</i>	34
<i>Foto 35: Yıldız Geçme Motifi</i>	35
<i>Foto 36: Panoya Genel Bakış</i>	35
<i>Foto 37: Panodan Detay-Foto 38: Panodan Detay</i>	36
<i>Foto 39 – 40: Panonun Doku Çalışması Detay.....</i>	36
<i>Foto 41: Pano Dan Detay.....</i>	37
<i>Foto 42: Panodan Detay- Foto 50: Panodan Detay</i>	37
<i>Foto 44: Panodan Detay-Foto 45: Panodan Detay</i>	38
<i>Foto 46: Panodan Detay-Foto 47: Panodan Detay</i>	38
<i>Foto 48: Pano Çalışırken Genel Bir Bakış.....</i>	38
<i>Foto 49 – 50: Çalışma Aralarında Panonun Kurumaması İçin Naylonla Örtülmesi</i>	39
<i>Foto 51: Pano Şekillendirme Aşamasında Yapılan Rötüş Çalışmaları</i>	40
<i>Foto 52: Pano Şekillendirme Aşamasında Yapılan Rötüş Çalışmaları Detay</i>	40
<i>Foto 53: Pano Şekillendirme Aşamasında Yapılan Rötüş Çalışmaları Detay</i>	41
<i>Foto 54 – 55: Pano Kesim Aşamaları</i>	41
<i>Foto 56: Pano Kesim Aşamaları- Foto 57: Pano Kesim Aşamaları</i>	42
<i>Foto 58: Pano Kesim Aşamaları- Foto 59: Detay</i>	43
<i>Foto 60: Detay Foto 61: Detay</i>	43
<i>Foto 62: Panonun Şekillendirme Aşaması Bitimi Sonrası Kesilmiş Hali</i>	44
<i>Foto 63: Kesim Sonrası Rötüş Çalışmaları.....</i>	44
<i>Foto 64 – 65: Pano Kesim Sonrası Rötüş Çalışmaları.....</i>	45
<i>Foto 66: Pano Parçalarının Süngerle Rötüşlanması</i>	45
<i>Foto 67: Panonun Rötüş Çalışmaları</i>	46
<i>Foto 68: Kesimi Yapılmış Panonun Parçalarının Dizilmesi, Aralarının Açılması</i>	47

<i>Foto 69: Kesilmiş Pano Parçalarının Hafif Aralanması</i>	47
<i>Foto 70: Detay</i>	48
<i>Foto 71 – 72: Pano Parçalarının Altlarının Alınması</i>	48
<i>Foto 73: Dip Alma İşlemi Detay-Foto 74: Dip Alma İşlemi Detay.....</i>	49
<i>Foto 75: Dip Alma İşlemi Detay- Foto 76: Dip Alma İşlemi Detay.....</i>	49
<i>Foto 77: Dibi Alınan Parçaların Numaralandırılması.....</i>	50
<i>Foto 78 – 79: Pano Parçalarının Kurutulması.....</i>	51
<i>Foto 80: Detay</i>	51
<i>Foto 81: Pano Parçalarının Kuruması İçin Ters Çevrilmesi.....</i>	51
<i>Foto 83: Pano Parçalarının Üstünün Naylon İle Kapatılması.....</i>	52
<i>Foto 83: Kuruyan Pano Parçalarının Fırına Yerleştirilmesi</i>	54
<i>Foto 84: Kuruyan Pano Parçalarının Fırına Yerleştirilmesi</i>	54
<i>Foto 85: Bisküvi Pişirimi Yapılmış Parçaların Boşaltılması.....</i>	55
<i>Foto 86: Pano Parçalarının Atölyeye Yerleştirilmesi</i>	55
<i>Foto 87: Bisküvi Pişirimi Yapılmış Olan Parçaların Atölyede Sırlanmak Üzere Düzenlenmesi.....</i>	56
<i>Foto 88: Bisküvi Pişirimi Yapılmış Olan Parçaların Sırlanmak Üzere Düzenlenmesi ..</i>	56
<i>Foto 89: Pano İçin Sır Hazırlıkları</i>	57
<i>Foto 90: Sır Denemeleri.....</i>	58
<i>Foto 91: Pano Parçalarının Kompresör İle Hava Verilerek Temizlenmesi</i>	58
<i>Foto 92: Pano Parçalarının Düzenlenmesi.....</i>	59
<i>Foto 93: Düzenlenmiş Panoya Genel Bir Bakış</i>	59
<i>Foto 94 – 95: Panonun Sırlanması.....</i>	60
<i>Foto 96: Sırlama Aşaması Tamamlanmış Pano.....</i>	60
<i>Foto 97: Sırlanan Parçaların Tek Tek Silinmesi.....</i>	61
<i>Foto 98: Sırlanan Parçaların Silinmesi</i>	62
<i>Foto 99: Pano Parçalarının Sır Pişirimi İçin Fırına Yerleştirilmesi.....</i>	62

<i>Foto 100.</i> Sır Pişirimi İçin Yerleştirilen Parçaların Fırın İçi Genel Görünüm.....	63
<i>Foto 101:</i> Sırlı Pişirim İçin Fırının Son Kontrolleri Yapılıp Çalıştırılması.....	64
<i>Foto 102:</i> Fırından Çıkan Sırlı Parçalar	65
<i>Foto 103:</i> Sırlı Pişirim Sonrası Pano Parçalarının Sır Atölyesinde Düzenlenmesi	66
<i>Foto 104 – 105:</i> Detay	66
<i>Foto 106:</i> Sırlı Pişirim Sonrası Seramik Panonun Düzenlenmesi	67
<i>Foto 107:</i> Panonun Sunta Üzerine Düzenlenmesi	68
<i>Foto 108:</i> Suntanın Şablona Göre Dekupaj İle Kesilmesi	68
<i>Foto 109:</i> Suntanın Duvara Monte Edilmesi	69
<i>Foto 110 – 111:</i> Pano Parçalarının Sunta Üzerine Yapıştırılması	69
<i>Foto 112 – 113:</i> Pano Parçalarının Sunta Üzerine Yapıştırılması	70
<i>Foto 114:</i> Pano Montajı Sonrası Rötüşlar.....	70
<i>Foto 115 – 116 – 117:</i> Pano Detay	71
<i>Foto 118:</i> Pano Montaj Sonrası Genel Bakış.....	71
<i>Foto 119:</i> Pano Aydınlatma Sonrası Genel Görüntüsü.....	72
<i>Foto 120:</i> Panonun İzleyici İle Buluşması.....	72

KISALTMALAR

TDK : Türk Dil Kurumu

AKM : Atatürk Kültür Merkezi

vs : Vesaire

Bkz : Bakınız

“Sanat ve toplum bir arada ele alındığında tartışmalar genellikle sanatçının yapıtını etkileyen toplumsal şartlar ya da bu şartların sanatçının yapıtında nasıl ifade edildiği üzerine yoğunlaşır. Toplumun içinde bir sanatı, toplumsal süreçlerin kendilerine içkin olan estetik yapıtı tahayyül etmek oldukça güçtür.”

Richard SENNET

1. BÖLÜM

1. MİMARİ ve YÜZEY MEKÂN İLİŞKİSİ

İnsanoğlunun mimariyle ilişkisi, kendini dış etken ve her türlü tehlikeden koruma içgüdüğü ile başlamıştır. Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar, coğrafi koşullar, siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel öğeler mimari yapıların başlıca belirleyicileri olmuştur. Mimari yapılar yaşamda insanla beraber yer almakta, insanoğlunun gelişimini ve toplumun kültürel yapısını yansıtmaktadır.

Yüzey-mekân ilişkisini açıklamaya başlamadan önce, mekân kelimesini tanımlayabiliriz.

Mekân kelimesi, tanım olarak “Türk Dil Kurumu” sözlüğünde; *“1.yer, bulunan yer 2.ev, yurt”* (TDK,2466) olarak geçmektedir. Diğer bir tanımlamaya göre ise Mekân; *“Var olanların içinde yer aldığı, tüm sınırlı büyüklükleri içine alan uçsuz bucaksız büyüklük”* (Kahveci, 2017:102) olarak tanımlanmaktadır. Görüldüğü gibi, mekân, aynı zamanda yer kavramı ile ilişkilendirilmektedir. Marc Auge’ye göre *“Mekân”* teriminin kendisi *“yer”* teriminden daha soyuttur. *Mekân* terimi, fark gözetmeksizin bir düzlüğe, iki şey ya da iki nokta arasındaki bir mesafeye” (Auge,2016:77) denk düşmektedir. Bir başka tanımla” *Mekân; uzayın sınırlanmış parçası... Aynı zamanda mekân, bir mimari ürünün tek vazgeçilmez niteliği, bir mimari ürünü var eden temel koşuldur.*(Tanyeli-Sözen, 2005:157)

Mekân tanımı, iç ve dış mekân olarak iki kısma ayrılmaktadır. İç mekân, mimarinin en önemli parçalarından birisidir. İç mekânı oluşturan zemin, duvar, sütun, kapı ve pencere gibi tüm öğeler tasarımın ana ilkeleri olan nokta, çizgi, ışık, renk ve doku gibi özelliklere göre şekillenirler. Bu özellikler iç mekâna anlam kazandırır. İç mekânlarda yüzeylerdeki dokular mekânın görsel etkisini artırır. İç mekân algılaması izleyicinin çevresinde algıladıklarının birbirlerine göre kıyaslamasını yapmasıyla tamamlanır. Birey bu kıyaslamayı yaparken duvardaki yüzeye, renge, ışığa, doku gibi özelliklerine bakarak değerlendirir. *“İzleyici: İzlemek eylemini yapan kimse”* (TDK,608) olarak tanımlanmaktadır. Türkçede izleyici, aynı zamanda seyirci olarak

adlandırılmaktadır. Seyirci; “*eğlenmek için bakan kimse*” olarak tanımlanmaktadır.” (TDK:704). Şemsettin Sami’ye göre de seyirci tanımı şöyledir; “*Seyirci: Seyredilecek yere konulan bir şeyi veya görülmeye değer bir resim, olay vb. şeyleri seyretmeye gidenlerin her biri.*”(Sami, 1985:1185)

Boş bir yüzey soğuk bir etki verirken, yüzeydeki bir sanat uygulaması sıcak bir etki yaratır ve izleyicinin mekânda kaliteli zaman geçirmesini sağlar. İzleyici bulunduğu mekânda her zaman mekânı sorgular ve gözlemler. İç veya dış mekâna kişilik katan öge yüzeydir. Sözlükte “*Üzerinde iki boyutlu çalışmaya olanak veren her türlü alan*”(Sözen&Tanyeli,2011:328) olarak tarif edilen yüzey, mekânı tanımlayan en önemli ilkedir.

Mekân, sanatçı için başka, izleyici için başka önem taşımaktadır. İzleyici meslek, cinsiyet, yaş, eğitim ve kültür farklılıklarına göre mekâna değişik anlamlar yüklemektedir.

1.1. Seramik Duvar Panolarının Mimarideki Yeri ve Önemi

Seramik, dayanıklı ve farklı çeşitler sunabilen bir malzemedir. Bu sebeple tarihsel süreç içerisinde mimaride önemli bir yer tutmuştur. İnsan yaşamının önemli bir parçası olan seramik sanatı, çağlar boyunca yaşadığı kültürlerle birlikte o çağın mimarlık yapıtlarında bulunan duvarlar, sütunlar, kapılar, tavan ve taban yüzeyleri gibi alanlarda uygulanmıştır. En çok da seramik duvar panosu olarak karşımıza çıkar.

Mimaride seramik kullanımı, malzemenin dayanıklılığı, kullanım avantajı, mekâna göre yapılan tasarımları, renk seçimi, mekânla olan estetik uyumu gibi avantajlarından dolayı tercih edilmektedir.

“Seramiğin mimari yapılardaki kullanım alanlarından biri olan seramik panolar, ilk olarak Mısır ve Mezopotamya’da yapıların yüzeylerini dış etkilere korumak ve süsleme amacıyla kullanılmıştır. Renkli tuğlalar bu anlamda ilk seramik pano örnekleri olarak kabul edilebilir. Anadolu’da seramik pano uygulamaları Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Dönemi yapılarında yaygın olarak kullanılan çini duvar kaplamaları şeklinde görülmektedir.” (Kılıç, 1998:6)

Babil kralı II. Nebukadnezar tarafından, tanrıça İştar adına yapılan İştar Kapısı tarihte ilk mimari yüzey uygulamasının örneklerindendir.

Foto 1: İştar Kapısı

(https://www.google.com.tr/search?q=i%C5%9Ftar+kap%C4%B1s%C4%B1+nerede&bm=isch&source=iu&ictx=1&fir=zStMcIFLL0PUM%253A%252CkiA0TU2GgioxM%252C_&vet=1&usg=AI4_kRDsORCtY8wol7MRoFF3u8bLvY3QA&sa=X&ved=2ahUKEwjDmv34ZbmAhXpxaYKHVF5CFgQ9QEwDnoECAgQFQ#imgrc=zStMcIFLL0P-UM:) (Eylül 2019)

Selçuklu ve Osmanlı mimarisinde saraylar, kervansaraylar, şifahaneler, konaklar, medreseler, camiler, türbeler gibi yapıların tavan, yüzey ve duvarlarında bu tür bezemeler ve süslemeler çini, rölyef ve benzeri uygulamalar olarak yer almıştır.

Seramiğin geçmişten günümüze kadar mimari mekânlar ile varlığını sürdürebilmesinin en önemli sebebi, kil bünyenin (çamurun) doğal koşullara dayanıklı bir malzeme olmasından kaynaklanmaktadır. Bu sebeple seramik uygulamalar geçmişten günümüze kadar ulaşabilmiş, seramik sanatı ve mimaride kullanılan seramik çeşitleriyle ilgili fikir ve bilgi sahibi olmamız konusunda yardımcı olmuştur.

“Seramik, kullanım eşyası olarak üretilmesinin yanında aynı zamanda mimari yapılarda estetik kazanımları arttırmak amaçlı da kullanılmıştır.1950’lerden sonra başlayan sanayileşme ve kentleşme modellerinde birçok değişimler yaşanmıştır Çağdaş Türk seramik sanatının öncüleri sayılan İsmail Hakkı Oygur, Hakkı İzzet, Sadi Diren, Füreye Koral, Attila Galatalı, Hamiye Çolakoğlu, Mustafa Tunçalp, Tüzüm Kızılcın ve sonrasında yeni nesil sanatçılar geçmişin çini kültürü ve zengin seramik kültüründen beslenerek, kamusal mimarilerin yanında sivil yapılar (apartman) içinde estetik değeri yüksek seramik duvar panosu uygulamaları yapmışlardır.”(Özçelik-Çakar-Çınar 2018:576-577)

Sanatsal etkinliğin türü, tekniği ve malzemesi değişebilir. Fresk, mozaik, seramik, vitray, heykel vs. burada önemle belirtilmek istenen nokta sanat, artık mekân kurgusu içerisinde yer almaktadır. Sanat eseri, mekâna dikkat çeker, bulunduğu mekâna bir karakter kazandırır ve onu cazip hale getirir. Mekânlara yerleştirilmiş sanat eserleri bulundukları alanlara estetik değer katar ve farkındalığı artırır. Günümüzde insanlar hoşnut oldukları mekânlarda vakit geçirmek konusunda daha seçici davranmakta ve bulundukları mekânları daha çok sahiplenmektedirler.

“Bir sanat eseri, bazı veçheleri belirgin biçimde sırf kendisi için izlenen ya da salt belirlenen bir amaç için izlenmeyen bir sürecin ürünü olan ve birimleri kendi başlarına bu süreçlerde rol almaya uygun türden olan özneler arası mevcut bir üründür. Yani, bir sanat eseri, nihai amacı ne olursa olsun, bu amaca ulaşmanın bazı araçlarının belirgin bir oranda amaç adına olduğu kadar salt kendi adına da izlendiği bir etkinliğin sonucudur. Ve böylesi bir eser, kendi başına, başka amaçlar için olduğu kadar kendi adına da izlenen süreçlerde rol oynamaya uygun bir türdür.” (Sartwell,2000:28)

Sanatsal uygulamanın mimariyle ilişkisini ele alacak olursak, uygulanacak sanat eserinin mimari proje ile uyumlu bir şekilde gerçekleştirilmesi, sanatsal açıdan kolektif bir çalışmayı zorunlu kılar. Estetik olarak tasarlanmış başarılı bir mimari yapı, aynı zamanda seramik, resim, heykel gibi plastik sanat uygulamalarının mimaride yer almasına olanak sağlayarak, farklı sanat dalları arasında ki ilişkiyi desteklemiş, iç mekân tasarımlarında etkili olmuş demektir.

Günümüzde de birçok sanatçı geleneksel motifleri kullanarak çalışmalar yapmıştır. Bazı sanatçılarda çağdaş motiflerle çalışarak seramik sanatına katkıda bulunmuşlardır. İster çağdaş bir tasarım olsun, ister geleneksel, bu alanda üretilen seramik panolar geçmişten geleceğe yaşanan coğrafya ve dönemin kültürünü yansıtmaktadır. Kültür, M. Sıtkı Erinç (1995) tarafından şöyle tanımlanmaktadır;

“Kültür, insan için, insanlık için, insanlar tarafından hatta kimi insana rağmen, yaratılmış bulunmuş her şeydir. Algılayabildiğimiz, kavrayabildiğimiz, düşünebildiğimiz her şey...bir başka deyişle, insanoğlunun kendi için kendi mutluluğu, rahatı ve potansiyel güçleri adına kendinin var ettiği, var edebildiği her şeydir kültür” (Erinç,1995:10)

İşte bu sebeple kültür, toplumların gelenek olarak adlandırdıkları her türlü günlük ritüelleri ve toplumsal değerlerini bizlere aktarması açısından önem arz etmektedir.

Cumhuriyet tarihinde ise mimarlık yapıtlarına sanat ve sanatçının katılımının özendirilmesi Güzel Sanatlar Akademisince desteklenmiş; kamu binalarında yasa ile buna olanak sağlanması için çalışmalar yapılmıştır. Öte yandan yurt dışında giderek çoğalan bu doğrultudaki sanatçı – mimar işbirliği içindeki girişimlerin benzerleri, 1970’li yıllarda Türkiye’de de geçerlik kazanmış ve pek çok seramik sanatçısı mimarlarla işbirliği yaparak önemli binalara seramik çalışmalar tasarlamış ve uygulamışlardır. (Bkz. Foto 2-7)

Foto 2: Füreyâ KORAL-Divan Pastanesi, İstanbul

(https://www.google.com/search?biw=1366&bih=625&tbm=isch&sa=1&ei=ThnlXejCpT1fAP0v2zCA&q=f%C3%BCreya+koral+divan+pastanesi&oq=f%C3%BCreya+koral+di&gs_l=img.3.0.0.4050003.4052859..4054020...0.0..0.166.2194.0j17.....0....1..gswiz-img.0C2ju0ooB_0#imgsrc=t5Lwmccu_xV-MM:) (Eylül 2019)

Foto 3: Atilla GALATALI- Swiss Otel Büyük Efes İzmir

(Fotoğraf: Bengütay HAYIRSEVER)

Foto 4: Jale YILMABAŞAR -Hürriyet Gazetesi Teras Panosu, İstanbul

(https://www.google.com/search?q=jale+y%C4%B1lmaba%C5%9Far+duvar+panolar%C4%B1&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=xSd7Bru1VfZRYM%253A%252CvRB72weGFWzcM%252C_&vet=1&usg=AI4_kRamwAb1aunEnAX0GdF_dl2498y3Q&sa=X&ved=2ahUKEwju9pPY_ZbmAhWitIsKHclfBR4Q9QEwAnoECAUQDA#imgrc=xSd7Bru1VfZRYM:) (Eylül 2019)

Foto 5: Nasip İYEM- Swiss Otel Büyük Efes İzmir
(Fotoğraf: Bengütay HAYIRSEVER)

Foto 6: Hamiye ÇOLAKOĞLU-Bilkent Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Ankara
(Hüseyin ÖZÇELİK kişisel arşiv)

Foto 7: Sadi DİREN- Dışbank Genel Müdürlüğü Koleksiyonu, İstanbul
(Hüseyin ÖZÇELİK kişisel arşiv)

Bu düşünceleri destekleyen ve açıklayan iki değerli sanatçımızın arasında geçen diyalog aşağıda sunulmuştur;

Sadi Diren ve Beril Anılanmert A.K.M Türkiye’de Mimari yapılarda Seramik konulu Panelde; konuyu şöyle değerlendirir:

“Mimari ortamlardaki seramiklerin kullanımı Eczacıbaşı, Gorbun Işıl ve Çanakkale Seramik grubu tarafından desteklenmiş ve Eczacıbaşı’nın sanat atölyelerinde başlamış seramik pano uygulaması çalışmaları.

Beril Anılanmert; Mimarlarla sanatçılar birlikteydi hep, bugün için görülmeyen, çalışılmayan bir şey. Mimar binayı yaparken sanatçıyı da seçiyordu. Mimari yapılarda kullanımı seramiği popüler yaptı, yarışmalar çoktu, mimarlar çalışacağı yapı için dekorasyonlarını yapmak için yarışmalar açardı ve sanatçılar buna başvururdu, özendiriciydi sanatçılar için, şimdilerde böyle bir şey yok.

Açılan bu yarışmalar sanat ortamını hareketlendirdi, sanat ortamını canlandırıyordu, yarışmalar çok yaygındı.

Sadi Diren; Türkiye’deki ilk çalışmaları AKM için 6 ay gibi kısa bir sürede yaptık. Bina ile, kaplanacak seramiğin uyumu önemlidir. Bence seramikler binanın şekline göre, binanın ışık almasına göre, boşluk ve dolulukların olmasına göre yapılmalı, seramiğin binaya düzgünce giydirilmesi lazım yoksa oturup parça parça yapılmaz. Son yıllarda binalar yapılıyor üzerine ekleme seramikler yapılıyor, hiç ilgisi yok. Batının da etkisiyle çok güzel bir yol almış seramik çalışmalar. Sanatçılar yarışmalar dışında bienaller, trianeller gibi pek çok etkinliklere katılıp Türkiye’deki önemli binalarda çalışmalar yapmışlar.

Diren; Bir takım mimari eksiklikleri de kapatmak için seramik kullanılıyor. Bir tek Efes otelinde gördüm Swiss otele çevrilirken oradaki panoların sökülüp tekrar Efes Otel’e monte edilebilmesi için gösterilen hassasiyeti.” (Diren-Anılanmert,2012) (<https://www.youtube.com/watch?v=FaHKIageyY>) (Ekim 2018)

Sadi Diren’in bu panelde bahsetmiş olduğu panoların hassasiyetle yerleştirilmesi konusuna örnek, Efes Otelinin 02.05.2012 tarihinde Swissotel Büyük Efes İzmir’e çevrilirken Beril ANILANMERT’in panosunun yeniden düzenlenerek monte edilmesidir.

Foto 8: Beril ANILANMERT- Swiss Otel Büyük Efes İzmir

(Fotoğraf: Bengütay HAYIRSEVER)

Bu akım eşliğinde başlayan, yapılarda seramik pano uygulamalarının kullanılması günümüze kadar süregelmiştir, fakat hiçbir zaman o dönemdeki kadar ilgi ve hassasiyet gösterilmemiştir. Sanatçılar arasında yapılan iş birliği, günümüzde yerini bireysel çıkışlara ve üretimlere bırakmıştır.

“O zamanki yapılarda seramikle beraber farklı malzemeler de kullanarak farklı tekniklerde duvar panosu çalışmaları yapılmıştır. Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun panolarının çoğunda vitröz mozaik veya dökme beton kullanması, Sadi Çalık’ın gerçekleştirdiği dekoratif duvarda taş kullanması, Neşet Günel’in cam veya beton destekli vitray yapması, Mustafa Plevneli’nin oyma ve kumlama yöntemi ile camı biçimlendirmesi veya değişik metalleri birleştirerek sonuca gitmesi buna örnektir.” (İzgi, 1999:219) (Bkz. Resim 9)

Foto 9: Bedri Rahmi EYÜPOĞLU- Nato Binası, Belçika

(https://www.google.com/search?q=Bedri+Rahmi+EY%C3%9CBO%C4%9ELU+Nato+Binas%C4%B1&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjg5sDj_5bmAhVFyoKHZCEBRoQ_AUoAXoECAwQAw&biw=1366&bih=625#imgsrc=9KIQBNmdPwgDMM:) (Eylül 2019)

O dönemlerden başlayarak sanatçılar, disiplinlerarası çalışmalarda farklı teknikler ve malzemeler kullanmışlardır. Seramik malzeme yanında onu destekleyen değişik malzeme kullanımı, sanatçıların hayal gücü doğrultusunda özgün tasarımların ortaya çıkmasını sağlamıştır.

“Sanat ve mimarinin bağlantısı sonucunda karşılıklı bir zenginleşme söz konusudur. Ayrıca Füreya, değişmeksizin seramik kullanarak büyük panolar yapmıştır. Mimar – Sanatçı birlikteliği yapıya getirdiği değer yanında gerek mimarinin gerekse sanatçının kendi kimliklerinin zenginleşmesine yardımcı olur. Sanat yapıtının yaratılmasında güç birliği ve katılımın odağı olmak önemli ve yüceltici bir deneydir.” (İzgi, 1999:219-221).

İzgi’nin de belirttiği gibi, mimaride sanat eseri kullanımı oldukça önemlidir. Seramik rölyef üzerindeki farklı etkiler mimaride seramik uygulamaların yerini ve önemini arttırmıştır. Bu birliktelik sayesinde ortaya çıkan eserler görselliğe katkı sağlamakta ve mekâna kişilik katmaktadır.

Seramiğin mimari kullanım alanlarından birisi olan seramik duvar panoları geleneksel uygulamanın dışında, çağdaş seramik sanatı içerisinde değerlendirilmektedir. *“Seramik pano, hammaddesi kil olup, çeşitli üretim teknikleri kullanılarak üretilen işlevsel, dekoratif ya da sanatsal amaçlara hizmet eden mimariye bağlı pişmiş toprak ürünler olarak tanımlanmaktadır.”* (Güleç, 2006:7)

Sanatsal uygulamanın malzemesinin türü, adı, yapım tekniği değişebilir, ama seramik, her dönemde mimarinin tamamlayıcı unsurlarından biri olmuştur.

“Seramik pano tasarımını, bu tasarımın şekillendirmesini, sırlamasını ve pişirilmesini kendisi gerçekleştiren seramikçi, yaptığı işin niteliğine bağlı olarak hem işin ustalıkla yapılması hem de çıkan işin yaratıcılık bağlamında özgün ve tek oluşuyla sanatçı niteliğini kazanır. Bu tür sanatçı niteliği ile gerçekleştirilen seramik panoları ayırmak ve de vurgulamak için “Artistik Seramik Pano” adlandırılması yapılmaktadır.” (Uludağ, 1999:126-127)

Seramik sanatçıları yüzey üzerine tasarımlarını, derinlik, açık koyu, dolu boş gibi tasarımın ana ilkelerindeki kavramları dikkate alarak uygularlar.

Her türlü mekânda yer alan seramik duvar uygulamaları, bireylerin günlük hayatlarını sanat ile harmanlamış, ayrıca psikolojik açıdan pozitif bir enerji katarak kişide olumlu bir alımlama yaratmıştır. Kamusal binalar ve alanlar halka açık mekânlar olduklarından, pano uygulamaları öncelikle bu alanlarda seyirci ile buluşturulmuştur. Sanat eserlerinin kamu binalarında kullanılmaya başlamasıyla 1970’li yıllardan itibaren sanata bakış açısında yeni bir algı yaratılmış ve toplumda sanat eserlerine karşı bir farkındalık oluşması sağlanmıştır.

Özgün sanat eserleri olarak çalışılan seramik duvar panolarının kullanılması bilinçli bir seçime dayanır. Kamu binaları, alışveriş merkezleri, hastaneler, okullar, oteller, restoranlar ve özel işyerleri gibi binalara 1970’li yıllardan beri seramik duvar panoları çalışılmıştır. Özellikle bu dönemde; Füreyâ Koral, Atilla Galatalı, Sadi Diren, Jale Yılmabaşar, Hamiye Çolakoğlu, Mustafa Tunçalp, Tüzüm Kızılcan gibi sanatçılar seramik duvar panolarıyla anılmışlardır.

Mekânla seramik duvar panolarının ilişkisini düşündüğümüz zaman öncelikli olarak mekânın duvarları baz alınır. Mekâna dâhil olacak olan çalışma, o mekânın işlevine göre tasarlanır. Aslında tüm sanat eserleri mimari ile ilişkilidir. Mekânın içindeki sanat eserleri görsel ve estetik olarak mekânı destekler. Sanatsal çalışmanın yerleştirilmesiyle beraber mekânlar yaşayan mekânlara dönüşürler ve artık seramik duvar panosu, uygulandığı duvar ile beraber, kişisel yorumları, anıları, eleştirileri ve beğenileri içinde barındırır hale gelir.

1.2. Kamusal Alanda Seramik Uygulamaların Alımlanması-Sanat Eseri ve İzleyici İlişkisi

Tarihsel süreç içerisinde mimari ve sanatsal uygulamalar bir bütün oluşturmuş, insanların estetik beğenilerinin artması, yaşam standartlarının yükselmesi, mimaride, ya da farklı bir söylenişle, iç ve dış mekânda görselliğe daha fazla önem vermelerine sebep olmuştur. Böylelikle mimaride yüzey uygulamaları çoğalmış, yeni arayışlar içerisine

seramik duvar panoları da girmiştir. Bir sanat yapıtı olarak, seramik panolar özünde sahip olduğu nitelikleri ile kendini gösterir. Artistik duvar panolarını tasarlayıp mekânlara uygulayan sanatçılar, tekniklerini, ustalıklarını ve becerilerini çamurla dile getirmektedir. *“Sanat yapıtı etkisini doğrudan kendisi oluşturur; aracıya, tanıma, tarife gereksinim duymaz.”* (Atasoy, 2013:20).Sanatçı, kullandığı malzeme, imgeler ve anlatımıyla sanatını ortaya koyar.

“Eser, sanatçının faaliyetinden ve bu faaliyeti sayesinde doğar. Sanatçı nereden ve nasıl oluşur? Elbette eser sayesinde ortaya çıkar. Zira eser ustasını över, yani eser sanatçıyı sanatçı olarak ortaya çıkarır. Sanatçı kendi eserinin kaynağıdır, eser sanatçının kaynağıdır. Biri olmadan diğeri olamaz. Tek başına biri diğerinin yerine geçemez. Eser ve sanatçı, üçüncü bir unsur sayesinde hem kendi içlerinde hem de karşılıklı ilişki içerisinde bulunurlar. Üçüncü unsur dediğimiz bu temel unsur, sanatçıya ve esere adını verir, bu ise sanattır.” (Heidegger,2003:7)

Seramik duvar panosu yapma süreci önce zihinde başlar. Bu düşünceler ve hayaller zaman içerisinde sanatçının bilgi birikimi ve yaşamışlıklarıyla da harmanlanıp biçimlenerek uygulamada hayat bulur ve sanatçının benliğini ve kültürünü özgürce yansıttığı bir iletişim diline dönüşür.

“Günlük dilde ‘sesli düşünme’ denilen şeyin plastik sanatlarda karşılığına ‘çizimsel düşünme’ demek yanlış olmaz herhalde. Çizimsel düşünme dediğimiz sanatçının sanat eserini oluşturma çabasının ilk aşamasındaki ürünlerine ‘eskiz’ adı verilir. Eskiz: Bir resmin, heykelin, ya da mimari eserin kafadaki tasarımını küçük ebatta ve sanatçının ilk tasarımını veren çalışmalara denir” (Turani, 1980:38-124).

Bu süreç uzun ve sıkıntılı bir süreçtir. Tasarım, önce kâğıda dökülür, sonra aşama aşama yüzeye yansır. Sanatçı, seramik pano üretiminde, eskiz aşamasından şekillendirilmesi, pişirilmesi, sırlanması, montajına kadar geçirdiği süreçte özgün bir çalışma ortaya koyar. Sanatçının kullandığı çamurdan, panonun kesimine kadar her şey tek ve orijinaldir. Duvara monte edilen seramik panonun, arka planında çok derin düşünceler yer alabilir.

“Başka bir deyişle, yarattığı eser, sanatçının o eserin yer aldığı mekân ya da cephesini süslediği binayla ilgili olarak vermek istediği mesajı ya da öğütlediği ruhsal durumu anlatma biçimidir. Örneğin; bir işyerinin müşterilerine soğuk ya da resmi gelebilecek atmosferi, bir seramik panoda bilinçaltına verilecek mesajla samimi ve dost bir havaya dönüştürülebilir; banka ve bekleme salonu gibi yerlerde uygulanacak gözü oyalayıcı kompozisyonlarla beklemenin sıkıcılığı azaltılabilir; bir binanın dışına konacak panolarla çevreden gelip geçenlerin dikkatini çekmesi ya da hangi amaçla kullanıldığının, içinde ne bulunduğunun anlatılması mümkün olabilir.” (Yılmazbaşar/1980:127)

Yüzeyde bir seramik duvar panosu varsa, bunu seyreden, değerlendiren, bir izleyici de vardır.

Günlük yaşam içerisinde kamusal veya özel bir mekânda seramik duvar panosuyla karşılaşan her izleyicinin alımlaması farklıdır. İzleyici olarak bir sanat eserini her yönüyle anlamak, yorumlamak mümkün olmamaktadır. Önemli olan izleyici ve sanat eseri arasındaki etkileşimdir. Sanatçı çalışmasını hazırlarken hayallerini, düşüncelerini, tecrübelerini, hatıralarını, doğayı, gündelik olayları betimler ya da bu konuları harmanlar. Sanatçı, düşüncelerini özgürce uygular ve izleyicinin beğenisine sunar. Bundan sonraki süreç, sanat eseri ve izleyici arasında yaşanır.

“Kalabalık içinde bireyler birbirlerine değmeden giderek sessizleşmekte, deneyimlenmeleri seyrekleşmekte, yalnızlaşmakta ve kendi dar çevrelerine sıkışmaktadırlar. Günümüzde kamusal yaşam yerini hızla özel yaşama bırakmaktadır.(Kamusal yaşam insanların kendi yaşantılarını ve diğer insanlarla ilişkilerini belirleyen gerçek koşullarla yüz yüze kaldığı alanlardır. Bu alanda insan yabancılarla duygusal bağlar kurar, oyun yeteneğini çoğaltır, toplumsallaşır.) Birey kalabalığın içinde yer alır, ama kalabalıktan biri değildir. Gündelik yaşantı içinde kalabalıklar zemin inşa eder, bu zemin dönüşümün değişimin kaynağı, eylemlerin taşıyıcısıdır. Gündelik yaşam içinde toplumsal gövdeyi teşkil eden kalabalık, bazen mekânsal düzenle uzlaşma, bazen de çatışma halindedir. Bu çatışma anında eylem,

fiziki sınırları dağıtarak mekânı yeniden oluşturur. Bir başka ifade ile zeminde program ve düzen ilişkileri eylem tarafından bozulur.” (Yıldırım,1998:42)

Kültürün ve kent yaşamının bireyselden, toplumsala dönüşmesini sağlayan bu alanlar, kamusal sanatı oluşturan ortak alanlardır. ‘Kamusal’ sözcüğü herkesin denetimine açık alan anlamına gelirken özel sözcüğü kişinin ailesi ve arkadaşları ile sınırlanan mahfuz bir yaşam bölgesi anlamındadır (Sennett, 2002:31).

İç ve dış mekânda seramik panoların kullanımının yaygınlaşması sanat ile mimari tasarımı bütünleştiren mekâna özgünlük katan değerlerdir. Kamusal alanda yapılan bu sanatsal çalışmalar, mekâna toplumsal olarak bir anlam kazandırma ve o mekâna yeni bir yaşam alanı katma amaçlıdır. Duvar uygulamasının yer aldığı mekân sanat yapıtıyla birleşerek adeta yeni bir mekân oluşturur. Yapıt, mekan ve izleyici arasında kurulan iletişim aynı zamanda yaşanan zamana dâhil olmuştur. Sanat eserinin mekânla olan etkileşimi, sanat eseri ve izleyici arasında bir iletişim kurulmasını sağlar. İzleyici mekân içerisinde kendini yalnız hissetmez. İzleyici ile sanat eseri arasında mesafe ortadan kalkar, o yüzden de rahat iletişim kurar, izler, dokunur, fotoğraf çeker. Bir şekilde temas kurar. Böylelikle izleyicide mekâna ait bir duygu oluşur. İzleyicideki bu görme eylemi, hissedip yaşayabildikleri duygular, kendi hayal güçleri ve geçmiş deneyimleri kadardır ”Görmede farklı algılamalar, farklı yüklemeler vardır, bu fark insanların farklı bilgilerle donanmış olmalarından kaynaklanır. Farklı bilgilerle aynı nesneye bakan insanlar arasında farklı algılamalar tanımlar oluşur.” (Küçüköner, 2005:32)

Sanat eseri, kendi hikâyesini izleyicisine sunmaktadır. Böylece, sanat eseriyle başlayan süreç, yeni alımlamalarına izleyiciyi de alarak tamamen mekâna hâkim olmaktadır. Adeta mekânı sahiplenmektedir.

“Sanat nesnesinin uygulandığı mekânın kimliği (mimari, fiziksel, sosyolojik, psikolojik vb. kimliği) bütünleşik bir çerçevede değerlendirilmektedir. Bu yüzden sanatçının yaşadığı yaratım süreci, yaratımın kendisi, sergilenme ve algılanma biçimi kaçınılmaz bir şekilde eserin yapıldığı ve sergilendiği yerle ilişkilidir. Sonuç olarak

günümüz sanatında “mekân” sanatı, sanatçıyı ve izleyiciyi etkileyen güçlü bir değişken olmuştur (Uysal, 2009:40).

Sanatçının yaşadığı zaman, eserin üretildiği mekân, kullanılan malzeme sanatçının eseri yaratım süreci ve bu süreçteki ruh hali ve yaşanmışlıkları, kendini sanat eserinde ifade eder. Mekân ve sanat eseri arasındaki ilişki, izleyiciyi doğrudan etkiler.

“Bu bağlamda mekân ve zaman kavramı algıya konu olan objeler olarak değil, dış dünyayı algılama şekilleri olarak anlaşılabilir. Yani zaman ve mekân aynı bütünün insan tarafından farklı algılanış biçimleridir. Aynı oluşum değişik boyutlarının birbiri ile ilişkili ancak farklı olgular olarak kavranması, daha çok insanın dış dünyayı algılama yeteneklerinin yapısından kaynaklanır. Bu genel yaklaşım, mekân zaman kavramlarına ve birbirleri ile ilişkilerine dair sözlerin, aslında insan ve insanın dış dünyası ile kurduğu ilişki üzerine odaklanması gereğini açıklar.(Kahvecioğlu, 2008:143).

Gündelik yaşamın her alanında karşımıza çıkabilecek olan bir sanat eseri ve sanat eserinin bulunduğu mekân, insanlar tarafından ziyaret edildiğinde farklı alımlamalar oluşturabilir. İzleyicinin mekânda geçirdiği zamana göre mekân ve sanat eseri algısı değişiklik gösterebilir. Kişi mekânda, sanat eseriyle ne kadar çok vakit geçirirse zihninde yer alması daha kalıcı olur.” *Algı yetisi aslında iki anlama gelir. İlki algı alanı ile ilişki kurma, kurabilme becerisi; diğeri ise algılananlar üzerinde düşünme, düşünebilme, oynama, oynayabilme becerisi” (Erinç, 2004:65).*

İzleyicinin algı alanında bulunan sanat eseriyle ilişki kurabilmesi, hem kendi becerisi hem de sanatçının becerisidir. Zaman, mekân ve duygular gibi faktörlerin etkisiyle insan zihninde olumlu veya olumsuz algılama oluşur.

Sanatçının sanat eserini oluşturma aşamasında yaşadığı süreç, yaratıcılığı, uygulaması ve verdiği mesajlar, sanat eserinin uygulandığı mekânla tamamlanır. Sanat, sanatçı ve izleyiciyi buluşturan en önemli faktör mekândır. Mekân tarihsel süreç içerisinde sanat eserinin değerini ve kalıcılığını belirler.

2. BÖLÜM

UYGULAMA ÖRNEĞİ

2.1. Seramik Duvar Panosu Çalışma Planı

Uygulama süreci pek çok aşamayı içermektedir. Bu aşamalar adım adım şöyle açıklanabilir;

Bölümler:

2.1.1- Mekân ve duvar seçimi

2.1.2- Yıldız geçme motifi

2.1.3- Eskizler ve tasarımın onaylanması

2.1.4- Atölyenin ve pano yapımı için gerekli malzemelerin hazırlanması

2.1.5- Pano tasarımına uygun çamurun seçilmesi

2.1.6- Çamurun hazırlanması

2.1.7- Pano için plaka açılması

2.1.8- Panonun gerçek ölçülerinde büyütülen çiziminin çamura aktarılması

2.1.9- Şekillendirme aşamaları

2.1.10- Şekillendirme aşamasında panonun rötuş işlemleri

2.1.11- Panonun kesilmesi

2.1.12- Kesim sonrası panonun rötuş işlemleri

2.1.13- Kesilen pano parçalarının alt kısımlarının alınması ve numaralandırılması

2.1.14- Panonun kurutulması

2.1.15- Bisküvi pişirimi ve pano parçalarının düzenlenmesi

2.1.16- Sır seçimi ve sır denemeleri

2.1.17- Sırlama ve sırlı pişirim

2.1.18- Pano parçalarının kontrol edilmesi ve düzenlenmesi

2.1.19- Panonun montajı

2.1.1. MEKÂN VE DUVAR SEÇİMİ

Sanatta Yeterlik Uygulama Raporu olarak seçilen “Seramik Yüzey – Mekan İlişkisi ve Bir Duvar Uygulaması” konusu için öncelikle çalışmanın yapılabileceği bir mekân arayışına girilmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda hem duvarın düşünülen yüzey için uygun olması hem kamu ve eğitim binası olması ve hem de bir geçiş mekânı özelliği taşıması sebebiyle Erciyes Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ortopedi ve Travmatoloji Kliniği’nin poliklinik duvarı panonun uygulanacağı mekân olarak seçilmiştir. Gerçekleştirilen tasarımlar bu mekâna göre çalışılmıştır. Seçilen mekân, görüldüğü gibi bir kamusal alandır. Sağlıkla ilgili hizmet sunan bir kamu binası olmasının yanı sıra, aynı zamanda bir eğitim binasıdır. Görsel olarak sınırları belli olan bu mekân, pano uygulaması için yatay-dikey dengesini barındıran bir yüzeye sahiptir. Mekân’ın ışığı ve mimari bakımdan dolu boş ilişkisi, duvara monte edilecek olan pano için uygun bir zemin sağlamaktadır. Mekânın poliklinik olmasından dolayı kendine ait bir sadeliği vardır. Seramik pano seçilmiş olan duvara monte edildiğinde, mekânın atmosferi tamamen değişecektir. Panonun mekândaki konumlanması göz hizasında planlanmıştır ve bu konumlanma, bakan izleyici için avantaj sağlamaktadır. Bu konumlanmadan dolayı izleyicinin panonun tamamını görmesi ve kavraması mümkün olacaktır.

2.1.2. YILDIZ GEÇME MOTİFİ

Bu çalışmada sekiz köşeli Yıldız Geçme Motifi kullanılmıştır. ‘Yıldız Geçme Motifi’ kullanılarak geçmişle gelecek arasında bir bağ kurulmaya çalışılmıştır. Bu geçiş, sembolik kapılarla desteklenmiştir. Bu sayede motifin günümüzde yaşaması ve yaşatılması amaçlanmıştır.

“Selçuklu Türkleri Anadolu’ya yerleştiğinde beraberinde getirdiği çok zengin bezeme çalışmalarını yukarıda belirttiğimiz ulusların kültürü ile birleştirerek kendine özgün yeni bir yapıya kavuşmuştur. Köklü ve zengin coğrafya da XI. Yüzyıldan XV. Yüzyıla kadar egemenliğini sürdüren Selçuklu Devleti ve beylikleri döneminde yapılan bezemeler bugün de zevk ve hayranlıkla seyredilmektedir. Bu dönemde yapılan bezemeler genellikle geometrik ve girişik düzenlemelerdir. (arabesk) Geometrik örgelerin

birleşmesinden oluşan ağlar Türk bezeme sanatında çok önemli bir yer tutar” (Kılıçkan, 2004:56).

Bu çalışma Yıldız Geçme Motifinden ve kapılardan yola çıkarak oluşturulan bir seramik duvar panosu uygulamasıdır. Uygulayıcının özgün bir anlatım diliyle geçmiş ve gelecekle bir bağ kurma amacıyla tasarladığı çalışma; kültürel değişim ve sanatın disiplinler arası işbirliğinin olumlu yönlerini de yanına alarak kurduğu bir iletişim nesnesi olarak planlanmıştır. Bu çalışmada geleneksel ve modern bir arada kullanılarak çağdaş, özgün bir dile ulaşmak istenmiştir.

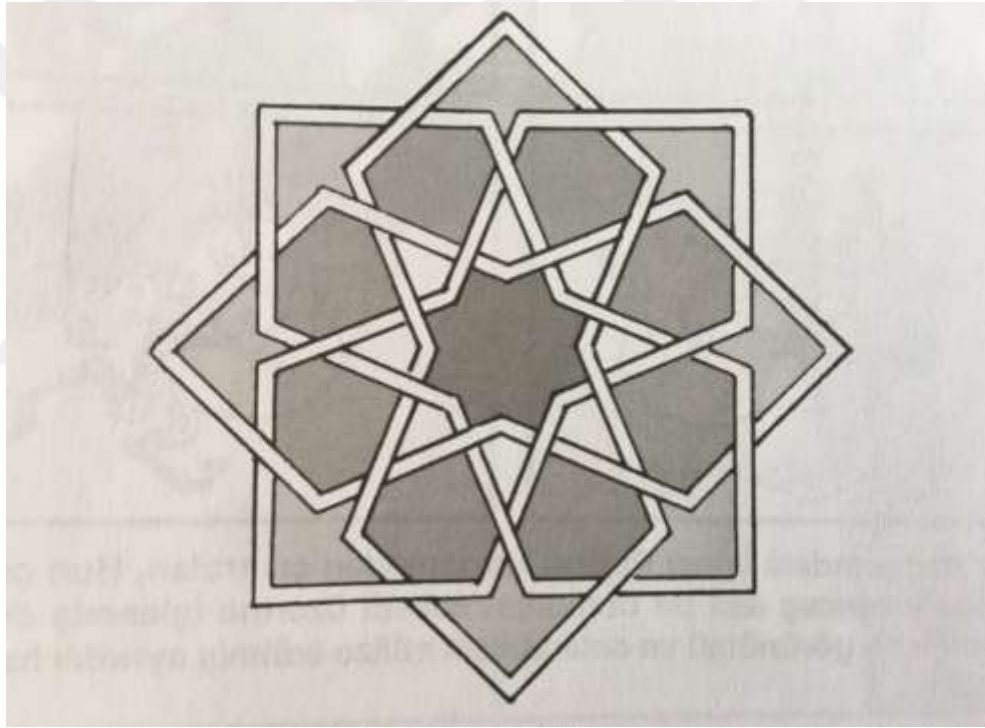

Foto 10: Yıldız Geçme Motifi

KILIÇKAN Hüseyin, (2004). ss.56

“Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluğu döneminde yapılan görsel eserlerdeki bezemeler Türk bezeme sanatının altın çağı olarak düşünülebilir. Bu dönemdeki bezeme çalışmaları, akademik alana kaydırılmış, daha seçkin ve güzel eserlerin yapılması için çaba harcanmıştır. Selçuklular ve Anadolu Beylikleri döneminde Bezeme Sanatı, okullarda ve ilgili atölyelerde öğretilmiştir. Daha sonra bu çalışmalar Osmanlı

İmparatorluğu zamanında daha da hız kazanmış, sarayın Nakışhane'si en önemli sanat eğitim merkezi olmuştur. Bu dönemde Cami, Medrese, Köşk gibi yapıların bezemeleri yarışma yoluyla sanatçılara duyurulup, en güzelinin yapılması sağlanmıştır. Süsleme alanında sanat eğitime önem veren, gelmiş geçmiş uygarlıkların en iyisini uygulayan ve güzel yapıtlar kazandıran ulusların başında kuşkusuz Türkler gelir.”(Kılıçkan, 2004:57).

2.1.3. ESKİZLER ve TASARIMIN ONAYLANMASI

Seramik duvar panosunun uygulanacağı mekân ve yüzey, Erciyes Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ortopedi ve Travmatoloji Polikliniği'nin girişindedir. Mekân ve duvar belirlendikten sonra panonun düşünsel anlamda tasarımı ve çalışmanın barındırması gereken mesaj üzerine odaklanılmıştır. Bu anlamda mekân çok önemlidir. Hangi mekâna uygulama yapılacaksa, seçilen temaya göre, o mekânla özdeşleşecek tasarımlar hazırlanmalıdır.

Bir seramik pano yapmaya başlarken, hazırlık aşamasında oluşturulan eskiz, maket ve tasarımlar oldukça önemlidir. Seramik panolar uygulanacakları mekânın özellikleri göz önünde bulundurularak tasarlanmalı ve hazırlanmalıdır. Seramik pano yapımında sanatçı, en uzun ve en sıkıntılı dönemi eskiz ve tasarım aşamasında yaşamaktadır. Sanatçının imgelem gücü, bilgisi, yaşanmışlıkları, deneyimleri, ilgi alanları, belleğinde yer alan tasarlama ve biçimlendirme yeteneği ve esnek düşünme kapasitesi ile sınırlıdır. Yapılan çalışmada Anadolu'da önemli izler bırakan Selçukludan motifler betimlenmiştir. Yıldız Geçme Motifi kullanılarak böylece geçmişle gelecek arasında bir bağ kurulmaya çalışılmıştır.

“Yüzey-Mekân İlişkisi ve Bir Seramik Duvar Uygulaması” adlı çalışmada mekân ve duvar seçimi tamamlandıktan sonra eskiz denemeleri yapılmaya başlanmış, üretilen ön eskizler tekrar değerlendirilerek, ana eskiz çıkartılmaya başlanmıştır. Panonun monte edileceği yüzey en iyi şekilde değerlendirilerek tasarım yapılmalıdır. Tüm bu bilgiler ışığında üretilen eskizler değerlendirilmiş, bu dönemde tez danışmanı olan Prof. Sevim Çizer'in de onayıyla mekâna en uygun olan tasarım seçilmiştir.

Tasarımın oluşmasındaki en önemli iki etken duvarın ölçüsü ve duvarın konumudur. Bu nedenle önce panonun çalışılacağı duvarın fotoğrafı çekilmiş, daha sonra da üretilen eskiz ve tasarımlar bilgisayar ortamında boş duvara yerleştirilmiştir. Böylelikle duvar için uygun olan tasarım belirlenmiştir. Çalışılan pano için alternatif eskizlerin olması, doğru pano seçimi açısından kolaylık sağlamaktadır. Duvar seçildikten sonra mekân birkaç kez daha ziyaret edilmiş, yapılacak tasarımla ilgili öznel çıkarımlar elde edebilmesi için ortam dikkatle incelenmiştir. Düşünsel anlamda fikirler olgunlaştıktan sonra seçilen duvarın ölçüleri alınmış, ölçülere göre yapılacak olan panonun boyutlarına karar verilmiştir.

Eskiz çalışmaları, esnasında süreç boyunca tasarımın ana ilkelerine uyma kaygıları taşınırken, Selçuklu sanatının en belirgin motiflerinden olan Yıldız Geçme Motifi tasarımda ön plana çıkarılarak, bir anlatım dili oluşturulmaya çalışılmıştır. Tasarımda kullanılan temsili kapılarla beraber motif, geçmişe bir köprü oluşturmasından dolayı önem arz etmektedir. Kapılar da geçmiş ile gelecek arasında bir bağ kurarken, aynı zamanda da güven ve gizemi ifade etmektedir. Yıldız Geçme Motifi'nin panoda kullanılması, kültürlerarası ve uygarlıklar arası bir bağ oluşturması açısından, geçmiş ve geleceğe açılan kapıların kullanılması da birlik, beraberlik ve değerlere sahip çıkma açısından önemlidir.

Foto 11: Seramik panonun onaylanmış tasarımı

2.1.4. ATÖLYENİN VE PANO YAPIMI İÇİN GEREKLİ MALZEMELERİN HAZIRLANMASI

Pano yapımına başlamadan önce çalışılacak olan atölye seçilmelidir. Ardından da sırasıyla pano için kullanılacak olan malzemeler bu atölyede toplanmalı ve muhafaza edilmelidir. Panoyu çalışmak için Erciyes Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Tasarımı Bölümü'nde, giriş katında, boş bir atölye temizlenip, çalışılmak üzere hazırlanmıştır. Pano yapımında çalışılacak olan aletler, modelaj kalemleri, merdane, lastik tokmak, ince tahta çıtalar, alet çantası, iş üzerine kapatılmak için büyük ebat naylon, 340cm x 140cm boyutlarında suntalem, suntalemin üzerini kaplamak için plaka naylon, yine suntalemin üzerini kaplamak için ince Amerikan bezi, sünger, tulum, plastik kovalar hazırlanıp, atölyeye konulmuştur. Camlara kalın kadife perde takılıp, güneşten korumak ve çamurun hızlı kurummasını engellemek için tedbir alınmıştır. Atölyedeki dört adet küçük masa üzerine, panonun çalışılacağı suntalem yerleştirilmiştir. Açılan çamurun hemen kurumaması ve nemli kalması için suntanın üzeri önce naylon, sonra ince Amerikan bezi ile kaplanmıştır. Panonun plakasını açmak için hazırlıklar tamamlanmıştır. Çalışma kolaylığı açısından pano plakayı açmak için kullanılacak olan suntalemin ölçüsü, çamuru kuruma ve pişme küçülmesi hesaplanarak pano tasarımında belirlenen ölçülerden daha büyük olmalıdır.

2.1.5. PANO TASARIMINA UYGUN ÇAMURUN SEÇİLMESİ

Pano yapımında doğru malzeme seçimi tasarım kadar önemlidir. Uygulayıcılar yapacakları çalışmaya göre çamurlarını seçmelidirler. Kullanılacak olan çamurun, panonun gerçekleştirilmesine uygun olup olmadığına karar vermek için bisküvi pişiriminde çıkacak olan bünye rengi önemlidir. Bu sonuç pano da kullanılacak sırların piştikten sonraki renk tonunu önemli ölçüde etkileyecektir.

Panonun boyutu ve monte edileceği mekânın iç ya da dış mekân olması da çamur seçiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışmada şamotlu çamur tercih edilmiştir. Şamotlu çamur iç ve dış mekânlarda iklim şartlarına uygunluğu, diğer çamurlara göre mukavemetli olmasından dolayı büyük boyutlu seramik pano uygulamalarında sıklıkla kullanılmaktadır.

2.1.6. ÇAMURUN YOĞURULUP HAZIRLANMASI

Pano yapımına başlanmadan önce çamurlar yoğurulup, hazırlanmalıdır. Çamuru yoğururken dikkat edilmesi gereken en önemli şey, içinde hava kabarcığı bırakılmamasıdır. İçinde hava kabarcığı kaldığı takdirde çalışmalar kururken ya da fırınlanırken çatlayacaktır.

Kullanılacak kıvama gelinceye kadar yoğrulmaya devam edilmelidir.

Foto 12: Çamurun hazır hale getirilmesi

Bu işlemin sonunda, çamurlar üst üste yığılarak hazır hale getirilir. Yoğurulan çamurlar, kurumaması için poşetlere konularak kaldırılır.

2.1.7. PANO PLAKASININ AÇILMASI

Seramik bir pano yapılacağı zaman, çalışılacak olan büyük plakanın açılmasında farklı teknikler kullanılmaktadır. Bazı sanatçılar hazır plaka açma makinası ile büyük plakalar açıp, sonra bu plakaları birbirine eklerken, bazı sanatçılar elle küçük plakalar açıp sonra bunları birbirine eklemektedirler.

Bazı sanatçılar ise çamuru zemine hızla fırlatıp, büyük tek parça pano plakalar açmışlardır. Bu çalışmada uygulayıcının kullandığı çamur açma tekniği son bahsedilen tekniktir. Çalışılacak zemin üzerine çamur, parçalar halinde fırlatılarak, düzgün bir zemin oluşturulmaya çalışılmıştır.

Foto 13: Pano plakasının açılması

Daha sonra ise bu çamurlar, elle ya da plastik tokmakla vurularak düzleştirilmiştir. Yüzeyi sıkıştırmak, alt zeminin sağlamlığı açısından önemlidir. Çamurlar birbirine kaynaştırılarak kabaca düzeltildikten sonra büyük bir tahta çita ve testere ile son düzeltmeler yapılarak, fazlalıklar alınmalıdır. Çamurun aynı kalınlıkta zemin oluşturacak şekilde ve içerisinde de hava kalmadan sıkıştırılması, elle vurularak düzgün bir şekilde açılması önemlidir.

2.1.8. PANONUN 1/1 ÖLÇEĞİNDE BÜYÜTÜLEN ÇİZİMİNİN ÇAMURA AKTARILMASI

Foto 14: Pano çiziminin çamura aktarılması için ön hazırlıklar

Düzeltilme işlemi bittikten sonra; ozalitte gerçek ebat ölçülerinde büyütülmüş çizim, açılan büyük pano plakası üzerine yerleştirilmiştir. Sonrasında da bir modelaj kalemi yardımıyla çizim, pano plakasının üzerine aktarılmış, daha sonra ise çizim kağıdı kaldırılmıştır. Burada çizimi yaparken dikkat edilmesi gereken şey kâğıttaki çizimin aynısının titizlikle çamura transfer edilmesidir. 340 cm x 140 cm ebadındaki çizim yapıldıktan sonra çamur artık şekillendirme aşamasına geçmeye hazırdır.

Foto 15: Pano plakası üzerine çizimin yerleştirilmesi

Foto 16: Çizimdeki ayrıntıların pano plaka üzerine aktarılması

Foto 17: Çizimin ölçülerinde pano plakasının kesilmesi

Foto 18: Seramik Panonun kurummasını engellemek için naylonla kapatılmış hali

2.1.9. ŞEKİLLENDİRME AŞAMALARI

Hazırlanan tasarımı, açılan çamur plakanın üzerine geçirdikten sonra şekillendirme çalışmalarına başlanmıştır. Mevcut tasarıma göre panonun bir ucundan çamur yığılmaya başlanmıştır.

Foto 19 – 20: Panonun üzerine rölyefler için çamur yığılması

Tasarımın kimi yerinde alçak, kimi yerinde yüksek rölyefler çalışılmıştır. Bu ölçüyü ayarlamak kişinin kendi insiyatifindedir.

Foto 21 – 22: Panonun şekillendirilme aşamaları

Panonun şekillendirmesine başlarken öncelikli olarak şekillendirilecek kısmın yüzeyi düzgün bir hale getirilmiştir. Eğer gözden kaçan çukurlar varsa bunlar panonun çamurundan daha yumuşak bir çamurla doldurulmalıdır. Metal şekillendirme aletleri ile

ya da küçük testere ile yüzey düzeltilmiştir. Bu işlemden sonra çalışılacak motif ele alınmaya başlanmıştır.

Sanatsal panolar çalışılırken orta kısmına kolay ulaşmak için panonun yanlarına tuğla ya da ahşap yükselti konup, onun üzerine ahşap veya sunta köprü yapılması oldukça önemlidir. Böylelikle orta kısımlar kolaylıkla çalışılabilir. Uygulamada pano sunta üzerine açılıp, sonra da masa üzerine yerleştirildiği için, panonun dört tarafı da boş ve ulaşılabilir olmuştur. Böylece pano rahat bir şekilde çalışabilmektedir.

Foto 23: Panonun yüzey çalışmaları

Foto 24: Panonun yüzey çalışmaları

Foto 25: Detay

Foto 26: Pano çiziminin sınırlarının belirlenmesi

Foto 27: Panonun yüzey çalışmaları

Foto 28: Yıldız geçme motifinin şekillendirme aşamaları

Foto 29: Yıldız geçme motifinin ayrıntı çalışmaları

Foto 30: Yıldız geçme motifinin ayrıntı çalışmaları

Foto 31 – 32: Tasarımın iç boşluklarının çalışılması

Foto 33: Rölyefler ve iç boşluklara genel bakış

Foto 34: Rölyefler ve iç boşluklara genel bakış

Foto 35: Yıldız geçme motifi

Foto 36: Panoya genel bakış

Foto 37: Panodan detay

Foto 38: Panodan detay

Foto 39 – 40: Panonun doku çalışması detay

Foto 41: Pano dan detay

Foto 42: Panodan detay

Foto 43: Panodan detay

Foto 44: Panodan detay

Foto 45: Panodan detay

Foto 46: Panodan detay

Foto 47: Panodan detay

Foto 48: Pano çalışırken genel bir bakış

Foto 49 – 50: Çalışma aralarında panonun kurumaması için naylonla örtülmesi

Sanatsal panolarda yüzeydeki hareketlilik çok önemlidir. Alçak ve yüksek rölyefler dengeli bir biçimde ayarlanmıştır. Panoyu mümkün olduğunca hızlı sürede çalışmak gerekmektedir. Çalışmaya her ara verildiğinde ve gün sonunda pano kapatılacağına, pano su püskürtücüsüyle ıslatılıp nemlendirilmiştir. Üzerine örtülen naylon iyice sarılmalı, kapatıldığında yanlardan hava almamalıdır. Çalışma, naylona sarılmadan dışarıda bırakılırsa hem kuruyacak hem de çatlayacaktır. Kapatma işlemi, çalışmaya her ara verildiğinde yapılmıştır. Panonun ince kısımları, kalın parçalara göre daha çabuk kurumaktadır. Çamurun kuruması, üstten havayla temas ettiği için, üstten alta doğru gerçekleşmektedir. Üstten nem desteği vermek çamurun kurumasını engellerken, bir taraftan da uygulayıcıya çalışılan süre içerisinde rahat bir şekillendirme imkânı sunmuştur.

2.1.10. ŞEKİLLENDİRME AŞAMASINDA PANONUN RÖTÜŞ İŞLEMLERİ

Pano çalışması bitirilip, şekillendirme tamamlandıktan sonra sıra rötuş aşamasına gelmiştir. Rötuş işlemi sadece bir kez değil, pano bitene kadar devam eder. Rötuş işlemi pano bitince, kesme işlemi yapıldıktan sonra da uygulanmıştır. Rötuş işlemi ne kadar dikkatli ve düzgün yapılırsa, görsel olarak da o derece temiz ve iyi sonuçlanır.

Foto 51: Pano şekillendirme aşamasında yapılan rötuş çalışmaları

Rötuş yaparken çamurun kıvamı çok önemlidir. Bu aşamada çamur deri sertliğindedir.

Foto 52: Pano şekillendirme aşamasında yapılan rötuş çalışmaları detay

Foto 53: Pano şekillendirme aşamasında yapılan rötuş çalışmaları detay

2.1.11. PANONUN KESİLMESİ

Seramik Pano çalışması tamamlandıktan sonra en önemli işlemlerden biri kesme işlemidir. Çünkü kesim de panoya ayrı bir hareket ve dinamizm vermektedir. Kesim yaparken panonun ebadı ve pano üzerindeki rölyeflerin alçak ve yüksek olmasına göre hareket edilmiştir.

Foto 54 – 55: Pano kesim aşamaları

Foto 56: Pano kesim aşamaları

Foto 57: Pano kesim aşamaları

Kesim, panonun bütünlüğünü bozmamalıdır. Yüksek rölyeflere dikkat edilerek ve parçaların birbirine eşit ölçülerde olmasına çalışılarak kesim işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu işlemde sağlam ve ince uçlu bir bıçak kullanılmıştır. Panoyu keserken bıçak hiçbir şekilde oynatılmadan ve dik tutularak kesilmiştir, falçata ya da küçük esnek bıçaklar tercih edilmemelidir, çünkü keserken esnek hareketler yapıp, kesimin kaymasına neden olabilmektedir. Kesim işi deneyim gerektirir, panoyu kesen kişi panoya bakarak nasıl kesileceğine hemen karar vermeli ve uygulamalıdır. Çalışılan panoda çamur tam kıvamındayken yani deri sertliğindeyken kesim yapılmıştır. Üstten ve alttan paralel çizgilerle, düz bir şekilde kesilmiştir. Yıldız Geçme Motifi'nin kullanıldığı bölgede rölyef daha yüksek olduğu için, dikkat ve özen göstermek gerekmiştir.

Foto 58: Pano kesim aşamaları

Foto 59: Detay

Foto 60: Detay

Foto 61: Detay

Foto 62: Panonun şekillendirme aşaması bitimi sonrası kesilmiş hali

2.1.12. KESİM SONRASI PANONUN RÖTUŞ İŞLEMLERİ

Uygulaması yapılan pano, kesilmeden önce-sonra ve kurutulurken, kısacası her aşamada rötuşlanmıştır.

Foto 63: Kesim sonrası rötuş çalışmaları

Foto 64 – 65: Pano kesim sonrası rötuş çalışmaları

Panoda, Yıldız Geçme Motifi'nin olduğu bölgede daha da ayrıntılı bir rötuşa ihtiyaç olmuştur. Rötuş işlemi yapılırken bir küçük kova su ve yumuşak bir sünger kullanılmıştır.

Foto 66: Pano parçalarının süngerle rötuşlanması

Kullanılan sünger ne çok kuru ne de çok sulu olmalıdır. Sulu olursa çalışmayı çatlatabilir. Kuru olursa da sadece şamot parçalarını yüzeye çıkaracak ve istenildiği gibi

düzgün bir yüzey elde edilmesine engel olacaktır. Uygulanan panonun pek çok yerinde ayrıntıya girmek gerekmiştir ve daha küçük sünger parçaları, ahşap uçlu küçük rötuş süngerleri, metal dişçi aletleri, kulak pamuğu gibi malzemeler kullanılmıştır. Sonrasında ise tek tek rötuşu yapıp elden geçen pano, masa üzerine yerleştirilmiştir.

Foto 67: Panonun rötuş çalışmaları

2.1.13. KESİLEN PANO PARÇALARININ ALT KISIMLARININ ALINMASI VE NUMARALANDIRILMASI

Seramik panonun kesme işlemi tamamlandıktan sonra parçaların arası hafif aralanarak hava almaları sağlanmıştır. Bu işlem parçalar hafif nemli, yerinden kaldırıldığında deforme olmayacak bir kurulukta iken yapılmıştır. Çünkü parçaların dibini alırken ister istemez el hareket etmektedir. Daha sonrasında da seçilen parçaların dibi alındıktan sonra tekrar aynı yerine koymak gerekmektedir.

Foto 68: Kesimi yapılmış panonun parçalarının dizilmesi, aralarının açılması

Foto 69: Kesilmiş pano parçalarının hafif aralanması

Foto 70: Detay

Parçalar alınıp, bırakırken, yerine yerleştirirken eğilip bükülmemesine dikkat edilmiştir. Panonun altlarını boşaltma işlemine panonun bir tarafından başlanmış, sırayla devam edilmiştir.

Foto 71 – 72: Pano parçalarının altlarının alınması

Dengeli bir şekilde kurumasını sağlamak için parçaların dibi alınırken çok yavaş ve sakın çalışılmıştır. Ani ve hızlı hareketlerden kaçınılmıştır. Dip alma işleminde

parçaların et kalınlığında parçanın kendi içerisinde bir bütünlük sağlanmış, eşit bir şekilde alınmaya çalışılmıştır. Hızlı ve dikkatsizce alınan parçalar delinebilir. Parça delinirse, o bölgeye önce çentik atmalı daha sonra, daha yumuşak bir çamurla doldurup, onarma işlemine geçilmelidir. Dip alma işlemini yaparken parçaların kenarlarında çerçeve şeklinde 2-3 cm' lik boşluk bırakılmalıdır. Bu boşluklar parçaların büyüklüğüne göre değişebilmektedir. Daha sonra ise pano monte edilirken yüzeye kuvvetli tutunması için düz kalan bölgeye çizgi atılmıştır. Parçaların dipleri dip alma aletleriyle alındıktan sonra, düzeltilmiş, kenar hizaları bıçakla kesilerek alınmalı, sonra da küçük testere ile rötuşlanmıştır. İçi hafif dokulu bırakılmıştır.

Foto 73: Dip alma işlemi detay

Foto 74: Dip alma işlemi detay

Foto 75: Dip alma işlemi detay

Foto 76: Dip alma işlemi detay

Seramik parçaların dipleri alındıktan sonra sıra numaralandırmaya gelmiştir. Numaralandırma işlemi panonun şekline ve büyüklüğüne göre yapılmıştır. Çalışılan

panoda soldan sağı doğru numaralandırma yapılmıştır. Fırınlama sonrasında panonun düzenlenmesi yapılırken, bu işlem çok büyük kolaylık sağlayamıştır. Pano, numaralarına göre bakılarak çok hızlı bir şekilde düzenlenebilmiştir. Seramik parçaların altına bir modelaj kalemi ya da sivri uçlu bir aletle numara kazınır. Seramik parçalar numaralandırılırken çok dikkatli çalışılmalıdır.

Foto 77: Dibi alınan parçaların numaralandırılması

Çalışırken acele edip, parçalara zarar verilmemelidir. 6 ve 9 rakamlarının karışmaması için altına çizgi çizilmiştir. Bu da önemli bir ayrıntıdır.

2.1.14. PANONUN KURUTULMASI

Seramik panonun parçalarının dibi alınıp, numaralandırma işlemi de tamamlandıktan sonra parçalar kurutmaya bırakılmıştır. Pano ilk nemini atana kadar panonun parçaları birbirinden ayrılmamalı, düzenlenmiş haliyle durmalıdır. Böylece ilk kuruma işleminde tüm parçalar beraber kurumaya başlayacaktır.

Foto 78 – 79: Pano parçalarının kurutulması

Foto 80: Detay

Foto 81: Pano parçalarının kuruması için ters çevrilmesi

Panonun hava alabilmesi için naylonun üzerine delikler açılmalı, kurutma hızlı yapılmamalı, parçalar direkt güneş ışığına maruz kalmamalıdır. Pano, güneş almayan gölge bir yerde yavaş yavaş kurutulmuştur. Ertesi gün tekrar panonun üzeri açılmalı, havalandırılmalı ve gün sonunda yine naylonla örtülmelidir. Bu işlem pano nemini atana kadar devam ettirilmiştir. Daha sonrasında parçaların arası aralanmış, ters çevrilmiş, dik konulmuş ve deforme olmaması için yavaş yavaş kurutulmaya bırakılmıştır. Pano havalandırıldıktan sonra üzeri yine naylonla örtülmüştür.

Foto 82: Pano parçalarının üstünün naylon ile kapatılması

2.1.15. BİSKÜVİ PİŞİRİMİ ve PANO PARÇALARININ DÜZENLENMESİ

Bisküvi pişirimi için panonun parçaları fırına yerleştirilmeden önce fırının içi temizlenmiştir. Fırın rafları kontrol edilerek, daha önceki pişirimlerden herhangi bir sır parçası kalmış ise bunlar temizlenmelidir. Temizlik işleminden sonra tabandaki raflar ve ayaklar yerleştirilmeli, sonrasında üzerine bisküvi pişirimi yapılacak olan pişmemiş mamuller yerleştirilmelidir. Panonun bütün parçaları fırına girmeden önce kontrol edilmiştir. Fırına yalnızca tam kurumuş parçalar girmiştir. Herhangi bir parçada kalan nem, pişirim sırasında patlayabilir ve fırındaki diğer parçalara da zarar verebilir.

Pano çalışıldıktan sonra parçalar uzun süre kurutulmuş, parçalar belli bir nemi attıktan sonra alt, üst çevrilerek kurumaya bırakılmıştır, panonun parçaları istenirse ızgara rafların üzerinde alttan ve üstten eşit kurumaları sağlanacak biçimde kurutulabilir. Daha sonra kuruyan parçalar fırın odasına alınmıştır. Gerekirse parçalar fırın odasında bir süre daha kurumaya bırakılabilir. Bu uygulamada uzun süreli bir

kurutma yapıldığı için tekrar bekletme gereği duyulmamıştır. Bisküvi pişirimi yapılacak olan parçalar fırında üst üste ya da yan yana dizilerek fırınlabilir. Bu noktada dikkat edilmesi gereken şey; üst üste yerleştirme yapıldığı takdirde büyük ve ağır parçaların alta, küçük ve hafif parçaların üste yerleştirilmesi gerekliliğidir. Söz konusu uygulamada parçalar, en alttaki raftan başlayarak yerleştirilmiştir. Kenarlara ve rafların aralarına seramik parçaların yüksekliklerine göre ayak yerleştirilmeli, sonra da ilk rafa konulmalıdır. Böylece parçaların üstlerine başka parçalar konmadan yerleştirilir, fırın doldurulur. Bu çalışmada bir pişirim yeterli olmuştur. Daha büyük panolarda, daha önce bahsedildiği üzere, fırın, üst üste ya da yan yana da doldurulabilir. Büyük pano olursa iki ayrı bisküvi pişirimi yapmak gerekeceğinden, böyle durumlarda iki fırının da pişme sıcaklık derecesinin aynı olmasına dikkat etmek gerekmektedir. Fırın yükleme işlemi tamamlandıktan sonra, fırın kapağı kapatılarak, bisküvi pişirimi 950 °C ye ayarlanmıştır. İstenilen sıcaklık derecesine gelince fırının şalteri kendiliğinden atacaktır ancak fırın sık sık kontrol edilmelidir. Fırına yerleştirilen kuru mamuller nemini atana kadar fırının üzerindeki küçük kapak açık bırakılmalıdır. Set II'(650 °C) ye geçtikten sonra fırının kapağı kapatılmalıdır. Fırınlama işlemi bittikten sonra, fırını açmadan elektrik panosunun şalterleri indirilmiştir. Bir gün sonra, önce fırının kaç dereceye düştüğüne bakılmış, daha sonra kapağı yavaş yavaş aralanmıştır. Bir süre sonra kapak iyice açılmıştır. Parçalar tam olarak soğuduktan sonra fırın boşaltılmaya başlanmıştır. Fırından alınan parçalar dikkatlice taşıma arabasına yerleştirilir. Fırın raf ve ayakları yerlerine konulmalıdır. Parçaların hepsi boşaltılıp, atölyeye taşındıktan sonra pano tekrar düzenlenmiş ve parçalar tek tek kontrol edilmiştir.

Panonun bisküvi pişirimi yapılmış parçaları atölyeye taşındıktan sonra; pano numaralarına göre yerde tekrar düzenlenmiştir. Kırılan, çatlayan parçalar ve parçalarda eğilmelerin olup olmadığı kontrol edilmiştir. Seramik panonun herhangi bir parçasında problem oluşmuş ise, o parçanın şablonunu çıkarılarak tekrar çalışılması gerekmektedir. Söz konusu uygulamada bisküvi pişiriminde olumsuz bir gelişme yaşanmamıştır, parçalar fırından sağlam ve deforme olmadan çıkmıştır.

Foto 83: Kuruyan pano parçalarının fırına yerleştirilmesi

Foto 84: Kuruyan pano parçalarının fırına yerleştirilmesi

Foto 85: Bisküvi pişirimi yapılmış parçaların boşaltılması

Foto 86: Pano parçalarının atölyeye yerleştirilmesi

Foto 87: Bisküvi pişirimi yapılmış olan parçaların atölyede sırlanmak üzere düzenlenmesi

Foto 88: Bisküvi pişirimi yapılmış olan parçaların sırlanmak üzere düzenlenmesi

2.1.16. SIR SEÇİMİ VE SIR DENEMELERİ

Pano uygulamalarında önemli bir süreç ise sır seçimi sürecidir. Sanatsal sırlar renk seçeneklerinin geniş olması sebebiyle sanatçıya pek çok alternatif sunmaktadır. Bu uygulamada kullanılacak olan renk tonları belirlendikten sonra kullanıma uygun sırlar seçilmiş ve bisküvi tabletler üzerinde sır denemeleri yapılmıştır.

Foto 89: Pano için sır hazırlıkları

Çıkan sonuçlar değerlendirilerek pano için uygun olan seçenekler belirlenmiş, panonun üzerinde kullanılacak yerler tespit edilerek denemelere geçilmiştir. Çalışma için denemeler iyi sonuçlar vermiş, ardından uygulamaya geçmek için panoya yetecek kadar 1020°C-1040°C de gelişen artistik sırlar sipariş verilmiştir.

Foto 90: Sır denemeleri

2.1.17. SIRLAMA VE SIRLI PİŞİRİM

Seramik bir pano için sırlama aşaması çok önemlidir, bu sebeple sır denemeleri özenle yapılmalıdır. Eğer sırlar doğru seçilmez ve doğru uygulanmazsa olumlu sonuç alınamayacaktır. Sırlamaya başlamadan önce parçalar temiz bir zemine dikkatlice yerleştirilmelidir.

Foto 91: Pano parçalarının kompresör ile hava verilerek temizlenmesi

Kompresör ile temizlenen parçalar, sonraki aşamada zeminde düzenlenmiştir.

Panonun tamamı düzenlendikten sonra bir kez daha hava verilerek tozu alınmıştır. Pano düzenlendiğinde aralarında boşluk olmamasına dikkat edilmiş, parçalar birbirine tam oturmuştur. Sırlanacak parçaların hepsi kurudur.

Foto 92: Pano parçalarının düzenlenmesi

Foto 93: Düzenlenmiş panoya genel bir bakış

Kullanılacak olan sırlar küçük kaplara konularak karıştırılır. Sır, homojen bir dağılım sağlayana kadar karıştırılmalıdır. Sırın yoğunluğu, parçaların üzerindeki sırların

ince veya kalın olmasını etkileyecektir. Bu uygulamada sırlama işlemi kompresörle yapılmıştır. Kompresörle hangi sır atılacaksa o renk sır tabancasının haznesine konur ve panoya püskürtülerek sırlanır. Püskürterek sırlamada sır, pano yüzeyine eşit bir şekilde yayılmaktadır.

Foto 94 – 95: Panonun sırlanması

Foto 96: Sırlama aşaması tamamlanmış pano

Bir sonraki sıra geçildiğinde hazne yıkanmalı ve temizlenmelidir. Hangi sır kullanılacaksa o sır hazneye konulmalıdır. Her seferinde bu işlem tekrarlanmalıdır. Tabancanın tıkandığı zamanlar olabilecektir, bu gibi durumlarda sıcak su ile biraz daha geniş bir kapta tabanca yıkanıp, temizlenmelidir. Bütün bunları yaptığınız halde yine püskürtmüyorsa o zaman haznenin ucunu söküp, ince bir tel parçasıyla tıkanıklık temizlenmelidir. Sırlama yaparken pistolenin ağız açıklığı iyi ayarlanmalıdır. Pistolenin ağız açıklığı fazla olursa ucundan sırlar damlar, ağız açıklığı az olursa sırı püskürtmez. Püskürtülen sır eşit olmazsa ortaya renk ya da ton farkları çıkabileceğinden sırn kıvamı iyi ayarlanmalıdır. Koyu sırlarda ve efektli sırlarda pistolede tıkanmalar olabilir. Kimi yerde sırlar birbirinin üzerine gelir, kimi yerde üzerine gelmemesi gerekir, bunu sırı uygulayan kişi kendi el alışkanlığına göre ayarlamalıdır. Sırlamayı yaparken sırsız yer bırakılmamıştır. Bütün pano yüzeyi sırlanırken, yan yüzeylere de dikkat edip, o kısımlar da sırlanmıştır. Kimi yerlerde efektler olacağı için bazı yerler aynı sırla birkaç kez sırlanabilir. Bütün sırlama işlemi bittikten sonra bir kenardan başlamak suretiyle parçalar alınmalıdır.

Foto 97: Sırlanan parçaların altlarının silinmesi

Foto 98: Sırlanan parçaların altlarının silinmesi

Alınan parçanın altı ıslak süngerle silinmiş, hiçbir yerine değmeden taşıma arabasına yerleştirilmiştir. Altında tek bir sır parçası ya da lekesi kalmamıştır. Aksi taktirde fırına yerleştirildiğinde, pişirim esnasında rafa yapışma ihtimali vardır. Sırlı kısımlara el değdirilmemiş, diğer parçaların altları da sırasıyla süngerle temizlenmiştir. Sonraki aşamada parçalar fırın odasına götürülmüş ve fırına yerleştirilmiştir.

Foto 99: Pano parçalarının sır pişirimi için fırına yerleştirilmesi

Foto 100. Sır pişirimi için yerleştirilen parçaların fırın içi genel görünüm

Sırlı pişirimde seramik parçaların fırına yerleştirilmesi çok dikkatli ve titizlikle yapılmalıdır. Sırlı parçalar fırına tek tek yerleştirilirken, ürünlerin birbirine değmemesi gerekir. Aksi takdirde birbirine yapışacaklardır. İlk kata ürünler yerleştirildikten sonra kenarlara fırın ayakları konulacak, sonra üzerine tekrar raf yerleştirilecektir. Fırın ayakları seramik parçaların yüksekliğine göre ayarlanmıştır. Fırın ayakları, birbiri üzerine gelecek şekilde dengeli bir biçimde hizalanmış, fırın rafları ayaklar üzerine tam olarak oturtulmuştur. Oturmayan yerler, küçük seramik parçalarla desteklenmiş, hareket etmemesi sağlanmıştır. Bütün parçalar fırına yerleştirildikten sonra son kontroller yapılmıştır.

Foto 101: Sırlı pişirim için fırının son kontrolleri yapılıp çalıştırılması

Sırlı pişirim için fırının derecesi tam olarak ayarlanmalıdır. Panoda 1020-1040 °C de gelişen artistik sırlar kullanılmıştır. Fırın çalıştırılarak ürünlerin 1040 °C de fırınlanması gerçekleştirilmiştir.

Foto 102: Fırından çıkan sırlı parçalar

Fırın, derecesi 1040 °C'ye geldiğinde fırın otomatik olarak durmuştur. Bu andan sonra fırının düğmesi kapatılmalı, soğumaya bırakılmalıdır. Parçaların tamamen soğuduğundan emin olunduktan sonra fırın açılmıştır ve dikkatlice boşaltılmıştır. Ardından panonun parçaları atölyeye taşınmıştır. Tüm parçalar taşındıktan sonra pano temiz bir zeminde düzenlenmiştir. Parçalarda akan bir yerin olup olmadığı kontrol edilmiştir. Pişirim sonucunda, seramik panonun tüm parçaları sağlam ve problemsiz bir şekilde çıkmıştır.

2.1.18. PANO PARÇALARININ KONTROL EDİLMESİ VE DÜZENLENMESİ

Seramik pano parçaları fırından çıktıktan sonra pano, numaralarına göre tekrar düzenlenmiştir.

Foto 103: Sırlı pişirim sonrası pano parçalarının sır atölyesinde düzenlenmesi

Foto 104 – 105: Detay

Foto 106: Sırlı pişirim sonrası seramik panonun düzenlenmesi

Pano, daha sonrasında bir de sunta üzerinde düzenlenmiştir. Şablonu çıkarılarak, pano bir kalemle kenarlarından çizilmiştir. Daha sonra sunta, deкупajla kesilmiştir. Kontrol sonrasında seramik parçalar, montaj için kasalara dizilmiştir. Parçalar gazete kâğıdına sarılıp, dik bir şekilde aralarına yine gazete kâğıdı konarak dizilmelidir. Parçalar paketlenirken, monte edilecek mekâna gidince parçaları kolayca dizebilmek için numaralarına göre paketlenmiştir.

2.1.19. PANONUN MONTAJI

Çalışılan panonun monte edileceği mekân Erciyes Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ortopedi ve Travmatoloji Kliniği, Poliklinik duvarıdır. Duvar sağlam ve panoyu taşıyabilecek niteliktedir. Montajı yapılacak olan alanda güvenlik sağlanmış, insanların olmadığı ya da az olduğu bir zaman tercih edilmiştir. Panonun monte edileceği mekân hastane olduğu için, her an bir yoğunluk söz konusudur. Güvenlik nedeniyle mekânın iki tarafına ayırıcı görevi yapacak şekilde paravanlar konulmuştur. Parçalar panonun monte edileceği mekâna dikkatli bir şekilde taşınıp, duvarın karşısına dizilerek düzenlenmişlerdir. Seramik panolar doğrudan duvara monte edilebileceği gibi, sunta üzerine yapıştırılıp daha sonra duvara monte edilebilirler. Geçmişte panolar, duvarın sıvası tamamen kazılarak monte edilmekteyken, günümüzde ise direkt duvara

uygulanabilmektedir. Bu uygulamada önce sunta duvara monte edilmiş, daha sonrasında ise parçalar sunta üzerine şeffaf çelik silikonla yapıştırılmıştır. Pano göz hizasında olup, seçilen bu seviye çalışmayı kolaylaştırmış, duvara iskele kurmak zorunda kalınmamıştır.

Foto 107: Panonun sunta üzerine düzenlenmesi

Çalışılan panoda panonun ölçüsü sunta üzerine çizilmiş, sonrasında dekupajla tam ölçülerinde kesilmiştir.

Foto 108: Suntanın şablona göre dekupaj ile kesilmesi

Kesilen sunta, duvara monte edilmiştir.

Foto 109: Suntanın duvara monte edilmesi

Sonrasında ise parçalar tek tek sunta üzerine, alttan başlayarak, aşağıdan yukarı ve yanlara doğru monte edilmeye başlanmıştır.

Seramik parçalar dikkatli bir şekilde yapıştırılmalı, yan yana geldikleri zaman birbirlerine tam oturmalı, aralarında boşluk kalmamalıdır.

Foto 110 – 111: Pano parçalarının sunta üzerine yapıştırılması

Foto 112 – 113: Pano parçalarının sunta üzerine yapıştırılması

Panonun bazı parçaları tasarım gereği duvar üzerine yapıştırılmıştır.

Foto 114: Pano montajı sonrası rötuşlar

Foto 115 – 116 – 117: Pano detay

Foto 118: Pano montaj sonrası genel bakış

Pano monte edildikten sonra üst kısmındaki duvara spot ışıklar monte edilmiştir. İç mekânlarda ışık çok önemli olduğundan, mevcut ışık ve aydınlatmadan gelen etkilerle çalışmanın daha dikkat çekici olması sağlamış, oluşan efektler panoya görsel ve estetik açıdan farklı bir değer katmıştır.

Foto 119: Pano aydınlatma sonrası genel görüntüsü

Foto 120: Panonun izleyici ile buluşması

SONUÇ

Mimaride kullanılan seramik unsurlar, kültürel mirasımızın önemli bir parçası olarak kamusal mekanlarda büyük önem arz etmektedir.

Kamusal alanlardaki iç ve dış mekanlarda yapılan seramik panoların mekana uygun tasarlanmış olması sanat eseri ve izleyici arasında etkili bir iletişim kurulmasına imkan sağlamaktadır. Seramik duvar panoları mimari yapılarla bütünleşebilen çalışmalar olduğu için mimari yapı ile birebir ilişki içerisinde olduklarıdır. Mimariyle bütünleşen ve bu sayede kamusal alanda yer alan sanatın dekoratif kaygılarla değil, estetik düşüncelerle ve çalışılacağı mekanın kimliğine uygun biçimde tasarlanması gerekmektedir.

Günümüzde çağdaş ya da geleneksel panoların kamusal yapılarda kullanılmasının yaygınlaşması ve daha çok tercih edilmesi sebebiyle seramik sanatsal bir yapı malzemesine dönüşmüştür.

“Seramik Yüzey – Mekan İlişkisi ve Bir Duvar Uygulaması” başlıklı bu çalışmada, mimari ve yüzey-mekan ilişkisi üzerinde durulmuş, kamusal alanlardaki sanatsal seramik uygulamalar ve bu uygulamaların izleyici üzerindeki etkisi, aynı zamanda da sanat, sanatçı ve izleyici ilişkisi genel olarak irdelenmiştir. Çalışmanın bir diğer amacı ise bu kuramsal geçiş sonrasında kamusal bir mekana bir seramik duvar panosu tasarlanıp, uygulamasının gerçekleştirilmesi ve bu sürecin daha sonraki araştırmacılara örnek teşkil etmesi için ayrıntılı bir şekilde paylaşılmasıdır.

Mekan olarak Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Fakültesi, Ortopedi ve Travmatoloji Kliniği, Poliklinik duvarı seçilmiş, uygulama bu mekana göre tasarlanarak çalışılmıştır.

Uygulamada geleneksel Selçuklu motifi olan sekiz köşeli, Yıldız Geçme Motifi kullanılarak geçmişten geleceğe sembolik kapılarla bir geçiş ve geçmişe öykünme betimlenmiştir.

Seramik duvar panosunun belirlenmiş olan duvara montajı ile mekanın estetik bir alana dönüşümü sağlanmıştır.

Kamusal yapılarda uygulanan seramik duvar panoları gündelik yaşam içinde toplumda sanat bilincinin oluşmasına ve iç dünyalarında görsel zenginliklerinin artmasına katkı sağlamakta ve sanatsal duyarlılık kazandırmaktadır.

Mekanın bir sağlık yapısı olması sebebiyle sanatın insanlara “iyi gelme” özelliği de göz önünde bulundurulursa; kamusal mekanlara kültürel kimlik kazandırmanın, polikliniğe gelen hasta, ziyaretçi, doktor, çalışan personele pozitif bir enerji vereceği, günlük rutin koşuşturmaları arasında hayatlarına bir renk katacağı düşünülmektedir.

Yaşamın akışı içerisinde pano-izleyici etkileşimi mekanla da kaynaşmış olacaktır. İzleyici günlük telaş içerisinde önünden geçerken panoyu o an için algılamasa bile, bir sonraki geçişlerinde fark edecektir.

Sanat sadece sergi salonlarında, açık mekanlarda ya da sadece belli başlı kamu kurumlarında ya da apartmanlar, metrolar, hava alanlarında değil; gündelik hayat içerisinde pek çok kez ziyaret ettiğimiz hastanelerde de olmalıdır. Hastaneler farklı insanların her gün ziyaret ettiği, hiçbir zaman boş kalmayan mekanlardır, seramik panolar monte edildikleri mekanda daimi olarak sergilendikleri için seyirciyle her an buluşabilecek konumdadırlar.

Mimari yapılarda seramiğin kullanımı iç ve dış mekanlarda malzemenin dayanıklılığı, sırlardaki renk çeşitliliği, şekillendirmede kullanılan çamur alternatiflerinin fazla olması, kullanıldığı mekana kattığı görsel değerlerden dolayı pek çok avantaj sağlamaktadır.

Mekana kattığı görsel zenginliğin yanı sıra her daim ilk görünümünü koruyabilmesi ve temizliğinin kolay olması gibi özelliklerinden dolayı da tercih sebebidir.

Toplumsal sanat bilincinin artması ve insanlarda sanat duyarlılığı oluşmasına katkı sağlayan seramik duvar panoları gelecek nesillere de aktarılabilmesi için korunmalı, binlerce yıl kalabilen bir malzeme olmasından dolayı kültürel sürdürülebilirliğin sağlanmasında önemli katkı sağlayan seramik duvar panolarının gerektiğinde onarımı da yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

Sözlük ve Ansiklopediler

- SAMİ, Şemseddin (1985), Kamus-ı Türki, İstanbul, Tercüman Yayınları, Cilt3, ss.1185
- SÖZEN, Metin - TANYELİ, Uğur (2005), Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, İstanbul, Remzi Kitabevi, ss.157
- SÖZEN, Metin - TANYELİ, Uğur, (2005), Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, İstanbul, Remzi Kitabevi, ss.328
- TURANİ, Adnan, (1980), Sanat Terimleri Sözlüğü, İstanbul, Remzi Kitabevi, ss.328-124
- TÜRK DİL KURUMU, (1983), Türkçe sözlük, Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi, ss.2466
- TÜRK DİL KURUMU, Türkçe sözlük, 1983, Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi, ss.608
- TÜRK DİL KURUMU, Türkçe sözlük, 1983, Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi, ss.704

Kitaplar

- AGUE, Mark (2016). *Yok Yerler*, İstanbul: Daimon Yayınları ss.77
- ATASOY H.Tugrul (2013). *İnsan Neden Sanat Yapar?*, İstanbul: Bilim ve Gelecek Yayınevi ss.20
- ERİNÇ M.Sıtkı, (2004). *Sanat Psikolojisine Giriş*, İstanbul: Ütopya Sanat Dizisi, ss.65
- ERİNÇ M.Sıtkı, (1995). *Kültür Sanat, Sanat Kültür*, İstanbul: Çınar Yayınları, ss.10
- HEIDEGGER, Martin (2003), *Sanat Eserinin Kökeni*, Almanca'dan çeviren Fatih Tepebaşı, İstanbul: Babil Yayınları, ss.7
- İZGİ Utarit, (1999). *Mimarlıkta Süreç Kavramlar-İlişkiler*, İstanbul: Yem Yayın, ss.219, ss.221

- KILIÇKAN Hüseyin, (2004). *Orta Asya'dan Anadolu'ya Türk Bezeme Sanatı ve Örnekleri* İstanbul: Inkılap Yayınları, ss.56-57
- SENNET, Richard (2002). *Kamusal İnsanın Çöküşü*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları. ss.31
- STARTWELL Crispin, (2000).*Yaşama Sanatı, Dünya Tinsel Geleneklerinde Hayatın Estetiği*, Çeviri Abdullah Yılmaz, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, ss.28
- YILMABAŞAR, Jale (1980). *Jale Yılmazbaşar Seramikleri ve Yöntemleri*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, ss.127

Basılmamış Kaynaklar

- HOŞNUT, Reyhan Güleç (2006).*Üretim Tekniklerine Göre Seramik Pano Uygulamaları, Türkiye'deki Örnekler ve Bir Sergi*, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Seramik Ana Sanat Dalı, Çanakkale, ss.7
- KILIÇ, Atilla Cengiz (1998). *Eski Anadolu Kültürlerinden Yararlanılarak Çağdaş bir Yapıda Seramik Pano Uygulaması*, Sanatta Yeterlik Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, ss.6
- UYSAL, Mehmet Ali (2009).*Sanatta Mekan Algısı, Sanatta Yeterlik Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Heykel Ana Sanat Dalı, Ankara, ss.40

Makaleler

- KAHVECİ, Kutsi (2017). Varlık-Yokluk Arasında: Mekan Üzerine Bir Değerlendirme, *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı.59, ss.107
- KAHVECİOĞLU, Hüseyin (2008). *Zaman-Mekân, Mekânın Üreticisi veya Tüketicisi Olarak Zaman*, Yem Yayın, İstanbul, ss.143
- KÜÇÜKÖNER, Mustafa (2005). *Görme Üzerine Bir İnceleme*, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, Sayı.8,Erzurum, ss.32

- ÖZÇELİK, Hüseyin-ÇAKAR, Nurtaç-ÇINAR KORNİŐOR Duygu, (2018).1950 *Sonrası Türkiye’de Apartman Mimarisinde Seramik Duvar Panoları*, Uluslararası Kültür Sanat ve Toplum Sempozyumu, 576-577
- ULUDAĞ, Kemal (1999). *Hamiye  olakoğlu’nun Artistik Duvar Panosu Tasarımları*, Anadolu Sanat, Sayı.9 Eskişehir ss.127-128
- YILDIRIM, Sercan (1998).*Gündelik Yaşam...Kalabalıklar...Metro...*, Türkiye’de Sanat Plastik Sanatlar Dergisi, Seramik  zel Sayısı, ss.42

 nternet Kaynakları

- DÜREN, Sadi&ANILANMERT, Beril, (27.11.2012) *Panel Modernin  crası*/A.K.M, A.K.M.nin Seramikleri ve Türkiye’de Mimari Yapılarda Seramik, SALT Galata Oditoryum. <https://www.youtube.com/watch?v=FaHKIageyKY>
- https://www.google.com.tr/search?q=i%C5%9Ftar+kap%C4%B1s%C4%B1+nerede&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=zStMclFLL0PUM%253A%252CkiA0TU2GgixoxM%252C_&vet=1&usg=AI4_kRDsORCtY8wol7MRoFF3u8bLvY3QA&sa=X&ved=2ahUKEwjDmv34ZbmAhXpxaYKHVF5CFgQ9QEwDnoECAgQFQ#imgsrc=zStMclFLL0P-UM:
- https://www.google.com/search?biw=1366&bih=625&tbm=isch&sa=1&ei=ThnlXejCpT1fAP0v2zCA&q=f%C3%BCreya+koral+divan+pastanesi&oq=f%C3%BCreya+koral+di&gs_l=img.3.0.0.4050003.4052859..4054020...0.0..0.166.2194.0j17.....0....1..gswiz-img.0C2ju0ooB_0#imgsrc=t5Lwmccu_xV-MM
- https://www.google.com/search?q=jale+y%C4%B1lmaba%C5%9Far+duvar+panolar%C4%B1&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=xSd7Bru1VfZRYM%253A%252CvRB72weGFWzcM%252C_&vet=1&usg=AI4_kRamwAb1aunEnAX0GdF_dl2498y3Q&sa=X&ved=2ahUKEwj9pPY_ZbmAhWitIsKHclfBR4Q9QEwAnoECAUQDA#imgsrc=xSd7Bru1VfZRYM:
- <https://www.google.com/search?q=Bedri+Rahmi+EY%C3%9CBO%C4%9ELU+Nato+Binas%C4%B1&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjg5s>

Dj_5bmAhVF-

yoKHZCEBRoQ_AUoAXoECAwQAw&biw=1366&bih=625#imgsrc=9KIQB

NmdPwgDMM:

:

ÖZGEÇMİŞ

Ad, Soyad : Bengütay HAYIRSEVER

Yabancı Dil : İngilizce

Eğitim :

Yüksek Lisans; 1997 Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seramik Ana Sanat Dalı, İzmir

Lisans; 1994, Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü, Eskişehir

Lise; 1990, Süleyman Çakır Lisesi, Eskişehir

İş Tecrübesi :1995 - Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Tasarımı Bölümü

Mesleki Birlik/Dernek Kuruluş Üyelikleri:

1993- Türk Seramik Derneği

Alınan Burs ve Ödüller:

2004- Altın Testi Seramik Yarışması, Yıldız Halim Şima Özel Ödülü

2007- St Abdulkader Ceramic Lusine, 1Aylık Sanatçı Bursu, Nabeul, Tunus

A.B. Projeleri:

2005- Avrupa Birliği Aktif İşgücü Programları, iş İstihdam Projeleri Kapsamında, Yürütölmekte Olan Seramik Konulu (ÜMESTEP) Projesi Uzman Eğiticiliği Ürgüp, Nevşehir

Anıtsal Seramik Uygulamaları:

1999-Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Faköltesi Dekanlık Koridoru, Kayseri

2000-Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Faköltesi Protokol Girişı, Kayseri

2000-Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Faköltesi Poliklinik Giriş Duvarı, Kayseri

2001- Kayseri Valilięi Protokol Giriş Duvarı, Kayseri

2002-Erciyes Üniversitesi Sabancı Kültür Sitesi, Sabancı Restoran Duvar Uygulamaları, Kayseri

2003- Erciyes Üniversitesi Anaokulu ve Kreşı Duvar Uygulamaları, Kayseri

2004-II. Hava Kuvvetleri Komutanlığı İç ve dış mekân duvar uygulamaları, Kayseri

2006- Erciyes Üniversitesi Rektörlük Binası Protokol Girişı, Kayseri

2007-St Abdulkader Hauses Ceramic Lusine Ceramic Pano Uygulamaları, Nabeul, Tunus

2009- ÖZSA Seramik Duvar Uygulamaları, Kayseri

2016- Erciyes Üniversitesi, Ortopedi ve Travmatoloji Poliklinik Duvarı, Kayseri

2018- Erciyes Üniversitesi, Hematoloji ve Onkoloji Hastanesi Öğretim Üye Koridoru Duvar Uygulamaları, Kayseri